

# Novi list

Naročnina za celo leto 15 L., za pol leta 8 L. Za inozemstvo 30 L. — Trgovski oglasi po 1.— L., osmrtnice, poroke, poslana, oglasi denarnih zavodov itd. po 1.50 L. za 1 mm v stolpcu. — Mali oglasi po 50 stot. za besedo, najmanj 5 lir.

ŠTEV. 37.

V GORICI, ČETRTEK II. SEPTEMBRA 1930.

LETO II.

## Tedenski koledarček.

12. septembra, petek: Ime Marija; Macedonij, škof; Valerijan, mučenec; 13., sobota: Frančišek K.; Mavricij; Notburga, devica. — 14., nedelja: 14. pobinkošna nedelja. Povišanje sv. križa. — 15. ponedeljek: Marija Devica sedem žalosti. Nikodem, mučenec. — 16., torek: Kornelij in Ciprijan, mučenca; Ljudmila, vdova. — 17., sreda: K v a t r e. Lambert, šk.; Rane sv. Frančiška. — 18., četrtek: Jožef Kup.; Zofija in Irena; Tomaž.

V ponedeljek dne 15. septembra je zadnji krajec; lepo.

## Novice.

### »Foglio d' Ordini«

uradni list fašistovske stranke, piše pod naslovom »Pravica in svinec« o zadržanju tržaških obsojencev in nadaljuje: »Meč fašistovske pravice v moderni obliki izvršilnega oddelka je padel na nje. Fašistovska revolucija je odločena, da se bo branila znotraj in zunaj mej. Svinec je še shranjen za druge hrbte. So še, kateri so ga že nekaj časa sem zaslužili. Imeli ga bodo. Čim starejša postaja fašistovska revolucija, tem bolj se utrjuje.«

V nadaljnjem odstavku se bere o odlikovanju miličnikov Moise, Camirada in Dus. Pohvalno se omenja tudi tržaški bataljon črnih srajc, ki je bil prisoten pri usmrčenju tržaških obsojencev. Za omenjenimi odstavki sledijo še razna poročila.

### Italijani v tujini.

Po zadnjih statističnih podatkih živi v tujini 9.118.387 Italijanov. V evropskih državah jih je nastanjenih 1.267.841. Največ od teh jih je v Franciji (962.593), potem pride Švica (135.942); v Jugoslaviji jih biva 14.329. Veliko število Italijanov si pa služi kruha v Ameriki. Tam jih je 7 milijonov in pol.

Ruska naročila v laških ladjedelnih.

Med Italijo in sovjetsko Rusijo se je pred dobrim mesecem sklenila trgovska pogodba. Pravijo, da je radi tega kupčija med obema državama mnogo živahnejša kot prej. Posebno da bo nanjo vplivalo poslabšano trgovsko razmerje med Rusijo in Združenimi državami. Sovjeti so dosedaj mnogo stvari, zlasti ladje, kupovali v Ameriki, zdaj pa jih nameravajo v Angliji. Lastniki italijanskih ladjedelnic pa skušajo pridobiti Ruse, da bi vojne in trgovske ladje naročali v Italiji.

### Učenjakova smrt.

V petek ponoči je Bog poklical k sebi največjega zvezdoslovca sedanjih dni. Ta je bil jezuit oče Ivan Hagen, ravnatelj znamenite vatikanske zvezdarne. Po rodu je bil Nemeč.

Njegovemu svetovnemu znanstvenemu slovesu se je vredno družila globoka vernost in ponižnost, ki sta ga vedno prevzemali, ko je zrl skozi daljnogledne čudovito premikanje svetov.

### Zaslužno odlikovanje.

Idrijski dekan msgr. Mihael Arko je imenovan za častnega kanonika goriškega stolnega kapitelja. V sredo mu je celokupni goriški kapitelj izročil dekret z mitro. Naše prisrčne čestitke!

### Letalska nesreča v Trstu.

V petek zjutraj se je hotelo iz tržaškega pristanišča dvigniti potniško letalo, da odpluje proti Zadru. Letalo se je nenadoma zapčilo v vodo in se prevrnilo. Bližnje ladje so brž prihitele na pomoč. Potnika Pontelli Anton iz Turina in Melacchi Alojz iz Trsta sta se ubila. Izmed osebja so se trije lahko rani, četrtri pa je ostal nepoškodovan. Vzrok nesreče ni znan.

### Prenehal

je izhajati list »L' sonzo«, ki je zadnje čase izhajal vsak ponedeljek v Gorici. Minuli ponedeljek je izšla zadnja številka. Tržaški »Popolo di Trieste«, ki je obenem glasilo goriškega in tržaškega fašija, bo imel ob četrtrkih in nedeljah po eno »goriško« stran.

### S kolesom na sever.

22. maja je znani italijanski potovalec Janez Grassi zajahal kolo in se je odpravil proti severu. Po 40 dneh potovanja je prišel na najbolj severno točko Skandinavije, kjer še prebivajo Eskimi. Čudno so gledali ti severni narodi zagorelega moža na za nje še bolj čudnem vozilu. Grassi se je vrnil te dni nazaj v Rim.

### Tudi tam.

Pristojni uradi v severnoameriških Zedinjenih državah trde, da je tam 7 milijonov brezposelnih. Boje se, da bo to število poskočilo na 9 milijonov.

### Za 6urni delavnik.

Kongres angleških delavskih strokovnih zvez (Trade Union) je sklenil pozvati vlado naj dosedanji osemurni delavnik nadomesti s šesturnim.

### Nemško tajno letalstvo.

Nemški socialistični listi pišejo, da je vodstvo nemške vojske zgradilo v sovjetski Rusiji več tovaren za vojna letala, ki delajo za Ruse in Nemce. Na ta način si ustvarja nemška armada močno zračno brodoge, ki ga vodijo in opremljajo v Rusijo poslani nemški častniki in podčastniki.

### Preko Atlantika.

Zadnjič smo poročali o drznem, brezpostajnem poletu iz Pariza v Njujork, katerega sta napravila slovita francoska letalca Costes in Bellonte. Za preko 6 tisoč kilometrov dolgo pot sta potrebovala 37 ur in 18 minut in ne samo 28 ur in pol, kakor smo zadnjič pisali, tedaj nekaj več ko slavni Lind-

bergh za enaki polet v nasprotni smeri. Uspeh obeh letalcev je vzbudil na Francoskem silno navdušenje; vlada jima je podelila visoka odlikovanja. Poleg slave in časti sta nevstrašena zmagovalca zračnih daljav zaslužila tudi okoli 40 milijonov lir.

Iz Njujorka sta odletela v prilično 2000 kilometrov oddaljeno mesto Dallas v državi Teksas, ki sta ga dosegla tudi brez pristanka in si s tem priborila še nagrado 25 tisoč dolarjev — skoro 5 milijonov lir, — ki je bila razpisana za letalca, kateri bo zmagal črto Pariz, Njujork, Dallas.

### Ponarejevalci denarja.

Poljska policija je te dni zajela večjo skupino ponarejevalcev denarja, ki niso »delali« samo na Poljskem, marveč tudi v Združenih državah ameriških, v Mehiki, v Belgiji in še drugod. Gre za nevarne zločince, ki so okrog 9 let delali in širili slab denar.

### Ladjo so našli.

Pred sedmimi leti se je na francoski obali ob Atlantskem oceanu potopila ladja »Egypt«, na kateri je bil tovor zlata v palicah, vreden 200 milijonov lir. Kraj nesreče je bil znan le približno. Potapljači so ladjo iskali, a brez uspeha. Šele letos se je laškimi potapljačem posrečilo najti potopljeno ladjo, ki leži v globočini 120 metrov. Pri iskanju so trčili tudi na neko drugo ladjo, ki pa je prevažala slonovo kost.

### Spomenik svobode.

Na brežuljku Žižkov v Pragi gradijo Čehi ponosen spomenik svobode. Ta spomenik bo največja zgradba te vrste na Češkoslovaškem. V njej bo veličastna grobnica, v kateri bodo počivala okostja vseh, ki so se žrtvovali za svobodo mlade države. Tam bo tudi muzej, ki bo hranil vse listine in spomine na osvobodilne boje. V sredini stavbe bo velika dvorana, v kateri bo stal spomenik svobode.

### Nemški katoliški shod.

4. t. m. je bil v mestu Münster na Nemškem slovesno otvorjen 69. shod nemških katolikov. Tolikšne udeležbe in tako izbranih govorov je bilo na malokaterem dosedanjih shodov. Zborovanja so se vršila v dveh velikanških dvoranah. Odseki so se pa zbirali v sobanah tamkajšnjega vseučilišča. Na shodu je govoril tudi nemški državni kancler Brüning, ki je poudarjal, da imajo katoličani vpliv na politiko ne ker se bore za politično moč, marveč zato, ker katoličana že njegovo svetovno prepričanje sili, da izravnava nesoglasja in da je vedno pripravljeno, ko je treba zagotoviti svobodu ljudstvu miren in srečen napredek. Ta katoliški shod bo prav gotovo utrdil in jasno usmeril vrste nemških katolikov, ki prav sedaj stoje v odločilni volivni borbi.

### Za katoliško časopisje.

Prejšnji teden se je vršil v Bruslju, glavnem mestu Belgije, prvi svetovni zbor katoliških časnikarjev. Udeležilo se ga je 28 narodov po 240 zastopnikov. Pri posvetovanjih se je zlasti poudarjalo, da so potrebne ožje vezi med katoliškimi časopisi.

### Kjer ni prave luči...

V Angliji je večina prebivalstva protestantske (oz. anglikanske) vere, ki je tudi državna vera. Anglikanci imajo škofo in nadškofe, ki so pa seveda to samo po imenu, ne pa tudi dejanski. Ti škofje se vsakih deset let zberejo v Londonu k zborovanju, na katerem razpravljajo o važnih zadevah anglikanske cerkve. Letos so med drugim govorili o rojstvih. Sklepnili so, da je pod določenimi pogoji dovoljeno samovoljno omejevati število rojstev, in so ta svoj sklep javili duhovščini v posebni okrožnici. Večina duhovščine je s sklepom nezadovoljna. Ugovarja celo svobodomiselnost časopisje. »Daily Express«, je pisal, da je »škofovsko zborovanje zadalo zakonu, materinstvu, očetovstvu, družini in nramnosti smrtni udarec, ter ugladilo pot do samomora naroda«.

### Sovjetsko gospodarstvo.

Angleško trgovsko društvo Lena Goldfields Limited je dobilo pred leti od ruske vlade pravico za izkoriščanje zlatih rudnikov ob reki Leni v vzhodni Sibiriji. Ko je sovjetska vlada videla, da ti rudokopi donašajo Angležem velike dobičke, je začela delati na to, da bi razbila pogodbo in dobila rudnike v lastne roke. Pričela je delati Angležem vsakovrstne sitnosti. Očitala jim je, da uganjajo vohunstvo in skušajo na vse načine škodovati ruski industriji. Zato je dala zapreti več inženirjev in mnogo delavcev. Tudi s prometnimi in prehranjevalnimi ovirami je povzročala Angležem mnogo škode. Proti takemu ravnanju se je društvo pritožilo na posebno razsodišče. To razsodišče, ki se je zbralo v Londonu, je pred dnevi obsodilo sovjetsko vlado, da mora plačati društvu 13 milijonov šterlinov — 1 tisoč 200 milijonov lir — odškodnine.

### Snažni Poljaki.

Na Poljskem nameravajo uvesti postavo, da se mora vsak državljan najmanj 12 krat na leto, torej vsaj vsak mesec enkrat, okopati. Vsakdo bo dobil posebno knjižico in notri bo uradno potrjeno ali je postavo ubogal ali ne. Kdor je ne bo, bo plačal globo.

### Žalostna zapuščina.

Nemčija mora vzdrževati nad 839 tisoč vojnih pohabljenecv. V dvanajstem letu po svetovni vojni so uradno ugotovili, da je 85 tisoč nemških vojakov, o katerih se ne ve, ali so živi ali mrtvi.

### Zvesti mož.

Policiji v nemškem mestu Düsseldorfu je delal precej preglavice advokat Mancini. Umrla mu je žena. On pa ni pustil trupla pokopati, marveč ga je dal mumificirati (narediti nestrohljivo) ter ga je skrtil pod posteljo.

Policija je poslala najboljše detektive, da so pazili, kdaj odide neutolažljivi sprog iz hiše, da so lahko truplo vzeli in je pokopali. S tem pa še ni konec besed, ker odvetnik toži policijo za stran tatvine.

### Živi zgoreli.

V sredo 3. t. m. se je neko špansko vojno letalo vžgalo v zraku. Posadka, obstoječa iz 3 častnikov in 5 mehanikov, je skupno z letalom zgorela. Grozna smrt.

### Telefon, ki piše.

Nemška državna pošta namerava uvesti telefonske aparate, ki bodo sami zapisali vsak razgovor. Ako onega, ki ima telefon v hiši, ne bo doma, bo našel, ko se vrne, vse zapisano, kar mu je hotel prijatelj povedati. Poskusi s tem novim aparatom so se vrlo obnesli.

### Eleganten tat.

V kopaljšču na Bledu so letošnje poletje mnogi gostje bili okradeni. Oblastvo javne varnosti je z vso vnemo iskalo tatu, toda brezpešno. Končno se je uverilo, da mora biti tat med gosti samimi, in je začelo slediti tej poti. Res! Lepega dne je stražnik zasčil ljubljanskega opernega pevca Franca Mohoriča, ki se je plazil iz tuje kabine. Prijel ga je in našel v njegovih kopaljščnih hlačkah žensko ročno torbico. Po začetnem tajeju je Mohorič priznal, da je on dolgo iskani kopaljščni tat. Tekom poletja je »prislužil« okrog 50 tisoč dinarjev (15 tisoč lir), katere je naložil na neki ljubljanski banki.

### Po 33 letih.

Pod zgornjim naslovom smo poročali, da so na otočju Franc Jožefove zemlje našli truplo polarnega raziskovalca Andréa in njegovih dveh spremljevalcev, ki so z nevodljivim zrakoplovom hoteli doseči severni tečaj. Pri Andréu so poleg več instrumentov in potrebščin našli tudi potni dnevnik. Knjižica je pa ena sama ledena kepa. Vendar upajo, da se bo večina zapiskov dala prebrati.

### Čudovita usoda poročnega prstana.

Pred petimi leti se je neki ameriški izletnik poročil v Rajhenburgu z gđ. Bulčevo iz Mokronoga na Dolenjskem. Dva meseca nato je ženin pri nakladanju listja izgubil svoj poročni prstan, ki je prišel s steljo v hlev, nato z gnojem na njivo, kjer so sejali korenje. Drobec semena je prišel prav v prstan. Korenje, ki je poglalo iz tega semena, se je vraslo v prstan. Tako se je zgodilo, da je pred štirinajstimi dnevi dekla, ki je delala na polju, potegnila iz zemlje z zlatom okovano korenje. Najdeni prstan je seveda takoj vrnila lastniku. Ljubljanski listi prinašajo celo slike potujočega prstana.

### Igralska strast.

Pri nekem znanem pariškem notarju je bil za blagajnika ugleden gospod Lasternas. Notar je imel do njega polno zaupanje. Te dni je pa prišel Lasternas na policijo in izjavil, da je iz blagajne v uradu že par let kraedel. Na ta način je gospodarja okra-

del za par milijonov frankov. Denar je pa začel izmikati, ker ga je zajela igralska strast pri konjskih dirkah. Pri stavah je najprej zapravil svoje premoženje, potem se je pa lotil tujega.

### Vstala od mrtvih.

3. avgusta 1923. je umrla v bolnišnici v Gallieri blizu Genove neka Magdalena Repetto. Sedaj se je vrnila iz Južne Amerike njena sestra, ki trdi, da je v glavnem mestu republike Uruguay, v Montevideo, srečala svojo za mrtvo proglašeno sestro. Oblastvo je naročilo italijanskemu zastopniku v Montevideo, naj zadevo preišče in ugotovi, če je bila Magdalena res potoma vpisana v mrtvaške bukve.

### Smrtna slutnja.

Zadnji četrtek je sodni uradnik Jože Scheiber iz Šopronja na Madžarskem sedel v krogu svoje družine. Sredi kramljanja nenadoma izjavi, da je sicer popolnoma zdrav, a da mu neki notranji glas naznanja bližnjo smrt. Družina se je sprva smejala, a se je zresnila, ker je Schreiber kmalu vstal, da spiše oporoko. Ženi je še povedal, kje ima shranjen denar, nato ga je zadel kap.

### Stvarnikov prst.

Zadnji četrtek je po srednjeameriški republiki San Domingo na otoku Haiti divjal in rušil strahovit vihar. Najhuje je prizadeto glavno mesto San Domingo, ki šteje okrog 150 tisoč prebivalcev. V mestu in okolici je porušenih in poškodovanih nebrojno hiš in izrutih zelo mnogo dreves. 1800 ljudi je našlo v orkanu smrt, 5000 je pa ranjenih. Vsa škoda znaša okrog 15 milijonov dolarjev ali 290 milijonov lir. Državni predsednik je po radiju zaprosil ameriški Rdeči križ za pomoč. Tudi otok Portorika je težko prizadet.

\*

Listi poročajo, da je v francoskem mestecu Autouè (Otuè) razneslo v soboto zjutraj neko smodnišnico. 10 delavk je živih zgorelo, več jih je ranjenih.

\*

Prst božji se je pokazal v poneedeljek tudi v grškem pristanišču Piraju. Ondi so bile vsidrane tovarne ladje za bencin. Od nekd je prineslo iskrico, ki je vžgala in raznesla 18 ladji. Ob življenje je prišlo 8 mornarjev. Dosti jih je pa ranjenih.

\*

Da smo mi vsi pod božjim prstom, nas je opomnil močan potresni sunek, ki so ga v soboto čutili v Tolmezzu in Pontebi. Ljudje so bežali iz hiš. Vendar se je zemlja pomirila, da ni bilo škode in žrtev. Hujše se je potreslo tudi v soboto v krajih južne Italije, ki jih je pred kratkim obiskal nesrečni potres. Žrtev to pot hvala Bogu ni bilo.

Še dosti drugih nesreč se je pripetilo po raznih krajih, odkar ste dobili v roke zadnjo številko. Toda že teh par primerov pove, kako brez moči smo ubogi črviči napram volji Stvarnikov.

# Razprava pred izrednim sodiščem.

V četrtek popoldne se je v Trstu nadaljevala razprava izrednega sodišča proti 18 obtožencem radi atentata na »Il Popolo di Trieste« in drugih zločinov. Predsednik je točno ob 3. otvoril razpravo in začel izpraševati obtožence. Prvi je stopil iz železne kletke obtoženec Slavko Bevk, ki je podal obširno izpoved, kar vse posnemamo po listu »Il Piccolo«:

## Zaslišanje goriških obtožencev.

Leta 1925., ko je Bevk končal nižjo tehnično šolo v Vidmu, je spoznal Maksa Rejca, ki ga je seznanil s svojim bratom Albertom. Julija 1928. mu je Albert Rejec izročil tri bele, tri modre in tri rdeče rakete, da jih spusti v zrak na jugoslovanski meji. Obenem mu je Rejec rekel: »Zdaj si član tajne organizacije in moraš vršiti ukaze, ki jih boš prejemal.«

Nato je Bevk opisoval dijaško zborovanje v Cvetrežu. Tu ga je Rejec pridobil za nalogo, da bo pošiljal vojaška poročila v Jugoslavijo. Koncem decembra je od jugoslovanskega komisarja Batagelja prejel fotografski aparat in več pisem. Dne 6. aprila 1929. je skrivaj šel čez mejo in se sestal z Batageljem. Ta mu je dal 40 dinarjev in ga napotil k polkovniku Andrejki v Ljubljano. Na uradu »Jugoslovanske matice« so mu dali samokres in naboje.

Bevk nato pove, da je trikrat poslal Batagelju vojaška poročila, kje ležijo vojašnice, koliko je na meji orožnikov in finančnih straž. Fotografiral je ceste in mostove, a je vse slike uničil, ker se je bal, da ga zasledijo. Potem še prizna, da je bil načelnik cerkljanske srenje v goriški tajni organizaciji; njegova skupina je štela sedem ljudi. Geometru Lenardiču v Tribuši je dal nekaj denarja, da mu je ta izročil načrt vojaške ceste.

Med zasliševanjem Bevka sta vstopila v dvorano francoski in ogrski konzul.

## Govori Manfreda.

Bled, suhljat, v črno oblečen stopi iz kletke na oder visokošolec Manfreda iz Kobarida.

Manfreda najprej opiše svoja mlada leta v Vidmu. »V letu 1928. sem začel prebirati leposlovne in zgodovinske knjige. V tem letu in prav radi tega branja sem začel razumevati, da imam tudi jaz narodnost. Čital sem življenjepis velikih mož in vzbudila se mi je želja, da izvršim vsaj kako majhno stvar. Toda jaz se nikoli nisem udeležil kakega dejanja.«

Predsednik: »Vi trdite, da se nikoli niste udeležili kakega atentata.«

Obtoženec: »Leta 1928. me je začelo boleti srce, ko sem videl, da se naša majhna kultura in naš jezik ne spoštujeta, kakor bi se morala.«

Predsednik: »Ali ste mislili, da delate zlo?«

Obtoženec: »Ne, nisem storil nič zlega.«

Predsednik: »Povejte raje, kaj ste storili!«

Obtoženec: »Spoznal sem, da tudi jaz pripadam jugoslovanski domovini; toda nikdar, ne zdaj ne preje, nisem sovražil Italije, nikoli.«

Obtoženec nato pove, da je na vabilo Alberta Rejca vstopil v goriško tajno organizacijo, da je dajal poročila vojaškemu krogu v Jugoslavijo ter da je skrivoma prestopil mejo.

Za njim je bil zaslišan Ciril Kosmač, najmlajši obtoženec, dvajsetleten fant. Pravi, da je hodil jest v Dijaško kuhinjo v Gorici, ker je dobival za stonj hrano. Bevk ga je pregovarjal, naj se loti vojaških poslov.

Predsednik: »In ste to storili?«

Obtoženec: »Ne, ker nisem bil sposoben.«

Kosmač prizna, da je bil član tajne organizacije, da pa ni vedel za nasilja; prizna, da je pobegnil čez mejo.

Za Kosmačem stopi pred sodnike Zofija Frančeškinova. Predsednik ugotovi, da je 40-krat priznala dejanja, ki jih je obtožena. — Obtoženka prizna, da sta bila ona in nje mož v Jelinčičevi službi; pri njej so se zbirala pisma raznih članov tajne organizacije. Španger je prenašal pisma med Gorico in Trstom. Frančeškinova pove, da je pomagala trem milanskim anti-fašistom, da so pobegnili čez mejo.

Predsednik: »Kakšno nalogo je imel agent Černe v tajni organizaciji?«

Obtoženka: »Spominjam se, da mi je nekega dne rekel, da je opoldne videl Gatnika in da če bi ga zagledal kak drugi agent, bi ga zaprl. Dodal je, da je po njegovem mnenju bolje, če Gatnik gre čez mejo.«

Predsednik: »Černe vas je torej obveščal o ukrepih kvesture?«

Obtoženka pokima. Nato pripoveduje, kako je prišel 9. februarja 1930. Španger k njej in ji rekel: »Gospa, berite še danes »Il Popolo di Trieste«, ker jutri ga ne boste več brali.«

## Bidovec in Miloš priznata.

Predsednik pokliče na oder Bidovca. Ko ga vpraša, ali je on položil bombo pod Svetilnik zmage, Bidovec odgovori:

»Da!«

Predsednik: »Ali ste vi prižgali vžigalnik?«

Obtoženec: »Da!«

Nato je Bidovec opisal, kako je skupaj z Milošem bombo položil pod svetilnik in prižgal vžigalnik. Marušič pa je stal na straži. Poka niso slišali.

Predsednik: »Zdaj mi pripovedujte o napadu na »Il Popolo!«

Obtoženec: »Bilo je 6. ali 7. februarja, dneva se točno ne spominjam, ko je prišel k meni Marušič, da me opozori, da je prispela bomba, silnejša od one, ki smo jo porabili za napad na svetilnik. Ni mi točno povedal, za kaj je namenjena. Neki drugi dan istega tedna pa je spet prišel, zdi se mi, da ž

Milošem, in mi rekel, da je treba napraviti napad na »Il Popolo di Trieste«. Dal mi je pojasnila o legi prostoroj; toda nisem razumel ničesar. Isti večer sva si Miloš in jaz — brez Marušiča — ogledala prostore lista. Nameražali smo izvršiti napad v pone-deljek. Bomba je bila v Miloševi hiši. Tisti večer sem se sestal z Milošem pred trgovino Oehler. Jaz sem nosil časopise »Libertà« in druge liste iz Pariza. Miloš je pod pazduho nosil bombo. Šla sva na Trg svete Katarine, ker pa so pred vhomom v poslopje stali razni ljudje in tudi dva karabinierja, nisva vstopila. Šla sva po ulici Nazario Sauro, karabinierja pa za nama, ne vem, s kakšnim namenom. Mislila sva, da kaj sumita.«

Predsednik: »Žal, da nista ničesar sumila.«

Obtoženec: »Potem sva šla po ulici Mazzini in San Lazzaro ter se povrnila na Korzo, kjer sva se spet ustavila pred Oehlerjevo trgovino. Karabinierja sta še vedno hodila kakih 15 do 20 metrov za nama. Ko sta se ustavila, sta naju za hip pogledala in šla mimo. Tedaj sva vstopila v hišo »Il Popolo di Trieste« in sva šla nazgor po stopnicah. Ker so se zaslišali koraki neke osebe, ki je prihajala po stopnicah za nama, se nisva ustavila v prvem nadstropju, marveč sva šla ne vem več ali v drugo ali tretje nadstropje. Medtem je ona oseba vstopila v urade lista. Toda neka druga oseba je prihajala po stopnicah navzdol. Tedaj sva položila bombo na okno.«

Predsednik: »Kdo jo je imel v onem trenutku?«

Obtoženec: »Medtem sem jo bil vzel jaz. Pustila sva iti mimo ono osebo, ki je bila stara žena. V tem je prišla neka druga oseba v prvo nadstropje in vstopila naravnost v prostore lista. Tedaj sva se zavedla, da je prišel pravi trenutek. Ni bilo čuti nikakega šuma. Tiskarna ni delala. Na stopnicah ni bilo nikogar. Približala sva se vratom tiskarne. Miloš jih je skušal odpreti. Ko pa sva videla, da ni mogoče, sva položila bombo v kot. Prižgala sva vžigalnik in potem odšla.«

Bidovec je še povedal, da je za posledice atentata zvedel od neke gospe, ki mu je dejala, da so mrtvi in ranjeni. Začudil se je, ker je mislil, da v tiskarni ni nikogar, ker ni bilo slišati, da bi tiskarna delala.

Obtoženec nato pove, da je marca meseca prejel bombo, da bi jo vrgel na jugoslovanski konzulat, v slučaju da bi se požig šole na Katinari posrečil. Bomba je potem izročil obtožencu Pertotu. Obtoženec še izpove, da je bil član tajne organizacije, da je zažgal šolo v Lokvi, da je izročil Marušiču 28 nabojev ekrazita. Na vprašanje zgovornika odv. Zennara pove, da so hoteli z napadom na »Il Popolo di Trieste« razušiti stroje in ne uredništva.

Po kratkem premoru stopi na oder Miloš, ki popolnoma potrди, kar je izjavil Bidovec o napadu na »Il Popolo«.

Za njim nastopi Miroslav Pertot, trgovski vajenec v Bidovčevi trgovini. Ta je priznal, da je prejel od Bidovca

bombo, ki jo je skrili v bližini. Taji, da bi bil član tajne organizacije.

Razpravo je predsednik zaključil ob 9. zvečer.

#### Cetrtrkova razprava.

V četrtek se je razprava otvorila ob 9. uri zjutraj in je s kratkim presledkom trajala do sedmih zvečer.

Prvi je bil zaslišan Marušič, 27 leten mladenič, ki je podal obširne izjave o delovanju tržaške »Borbe«, ki se v glavnem strinjajo z obtožbo. Izpovedal je, da mu je Valenčič dal tri bombe, pet samokresov in eno puško, kar je on hranil v banki, kjer je služboval. Priznal je, da se je udeležil sestanka na gori Griži nad Sv. Ivanom, kjer so trije orjunaši, preoblečeni v miličnike, pozvali »Borbaše«, naj začnejo z atentati; orjunaše je poslal Albert Rejec. Marušič pove, da je on dal Bidovcu bombe, da izvrši napade. Na koncu zasliševanja se je Marušič obrnil na očeta ubitega Guida Nerija in ga prosil, naj mu odpusti.

Za njim je stopil na oder Alojzij Španger, mizar s Proseka. Ta prizna, da je bil član »Borbe«, da je prenašal pošto in denar med Gorico in Trstom, da se je udeležil požiga zabavišča »Lega nazionale« na Proseku. Taji, da bi bil sodeloval pri napadu na »Il Popolo di Trieste« in da bi bil pomagal milanskim protifašistom pri prehodu čez mejo.

Sledi zasliševanje obtoženca Karla Rupla, ki pove, da je pomagal zažgati zabavišče na Proseku in šolo v Zgoniku. Udeležil se je tudi sestanka na gori Griži, toda ko se je sklepalo o tajnih načrtih, je moral oditi. Spremljal je tri preoblečene miličnike do Komna; o ropu na pošti v Renčah ne ve nič.

Za njim stopi pred sodnike Ivan Obad, 24leten kmet iz Saleža. Predsednik mu pravi:

»Rupel vas obtožuje, da ste zažgali šolo v Zgoniku, ker je bila preje slovenska, pa je postala italijanska. Kdo je šel po lestvi, ki ste jo vi držali?«

Obtoženec: »Štoka; jaz sem lestvo držal.« Obad pravi, da ni bil član

»Borbe« in da tudi letakov, ki jih je dobil, ni razširjal, marveč sežgal. Požig v Zgoniku je bilo edino dejanje, ki da se ga je udeležil.

Potem je prišel na vrsto 25letni mizar Marij Zahar iz Boršta. Ta je povedal, da ga je na sestanek na Griži povabil Marušič. Potrdi, da je skrili v svoji hiši orjunaše, preoblečene v miličnike; tem je pokazal stanovanje stražnika Cureta. Predsednik ugotovi, da se je tisti dan, ko so Cureta v Borštu napadli, Zahar nahajal v Trstu.

Nato predsednik zasliši 23letnega Nikolaja Kosmača iz Zatrežca pri Dolini, ki popiše, kako se je izvršil napad na stražnika Cureta. Petaros Stanko je nanj streljal, on pa ne. Trdi, da se napada na stražnika Fonda ni udeležil.

Popoldne je bil prvi zaslišan Štoka Vladimir. Priznal je, da je bil član »Borbe«, da se je udeležil sestanka na gori Griži in požigov šol na Proseku in v Zgoniku, da je pomagal vzdrževati zveze med Gorico in Trstom. Zanima pa, da bi bil razširjal letake, ki so prišli iz Pariza. Pove, da je bilo organizacijsko načelo »Borbe« to: »Kdor kaj izda, ga ubijemo!« Pripoveduje o pripravah za napad na Graziljo. Marušič potrди, da je Štoka izročil v ta namen bombo; Štoka je bombo nesel Špangerju na Prosek, ko pa atentata ni bilo mogoče izvršiti, jo je spet poslal po neki ženski v aktovki v Trst, in sicer Bidovcu. Štoka je bil, ki je dva dni pred atentatom na »Il Popolo« prinesel iz Gorice Špangerju listek s tajno pisavo. Dala mu ga je Frančeškinova. Ta izjavi, da ji je listek izročil Logar, Španger pravi, da je bilo na listku pisano, naj pride kdo iz Trsta v Gorico.

Sledi Jožef Kosmač iz Zatrežca pri Dolini. Zanima, da bi bil po odhodu Stanka Petarosa prevzel vodstvo tajne celice v Dolini. Pravi, da mu ni bilo nič znanega o napadu na zakonca Marangou. Prizna, da so trije preoblečeni miličniki prenočili v poslopju, ki je last njegova in obtoženega Ivana Kosmača.

Obtoženec Leopold Širca prizna, da

je izročil Bidovcu 28 nabojev in da mu je ta dal tajne letake. Drugega ne ve.

Obtoženec Lavrencij Čač pove, da je bil načelnik tajne celice. Zažgal je šolo v Dragi. Marušič mu je dal nalog, naj nabijejo nekega gozdnega čuvaja, pa tega ni storil. Marušič vstane in potrди, da Čač ni izvršil nobenega napada. V »Borbo« je vstopil, misleč, da je komunistična. Marušič mu je povedal, da je glavni odbor v Parizu.

Zadnji stopi pred sodnike Franc Valenčič, 33leten mož v sivi obleki, poslovodja Urbančičevega podjetja na Baču. »Il Piccolo« poroča, da mu je bilo na obrazu videti, da ve, kakšna obsodba ga čaka. Mirno je priznal, da je trikrat z avtomobilom pripeljal v Trst bombe in večkrat letake. Zanima, da bi bil framason in da bi bil on določil, kdaj naj se izvrši napad na »Il Popolo«. Bombe mu je izročil Vadnjal. Marušič potrди, da je par dni pred napadom povedal Valenčiču, da se bo izvršil atentat na »Il Popolo« in kdo ga bo izvršil. Valenčič je obtožbo proti sebi v glavnih točkah potr dil.

Predsednik je nato zaslišal oškodovane stranke ter vrsto prič, med njimi tržaškega kvestorja kom. Laine, goriškega kvestorja kom. Modestija, komisarja drja Tortolanija in druge. Vojaški izvedenec polkovnik Pitassi Manella je poročal o sestavi bomb.

Potem je predsednik dolgo in mučno razpravo zaključil.

#### Govor državnega pravdnika.

Na peti in zadnji dan procesa, v petek, je govoril glavni državni pravdnik Dessy. Iz obširnega govora navajamo le uvodne odstavke:

»Prišli smo sem, prešinjeni od ljubezni za vse one, ki naj postanejo naši novi bratje, novi italijanski državljani v mejah, ki jih je Bog sam začrtal z lokom Alp, v mejah, začrtanih od zgodovine. Prišli smo sem kaj z dejanjem ljubezni do vseh brez razlike na kri in rod, brez vsake razlike med državljani italijanske krvi in

V. J. Križanovska:

## KRALJICA HATASU.

Roman iz življenja starih Egipčanov.

Od tistega dne sta živela zakonca v nekem čudnem stanju. Divja, blazna in nenasitna strast je požirala Romo, kar je kvarno vplivalo na njegovo zdravje. Čutil je omotico, ostro bolečino v prsih in neko mrzlično nestrpnost, ki ga ni ostavila niti pri bogoslužju v cerkvi. Noferurina podoba ga je spremljala povsod.

Noferura si ni znala razložiti te nagle izpremembe svojega moža. Dasi je bila zadovoljna, da je mož odgovarjal njeni strasti, vendar ni občutila tiste sreče, po kateri je hrepenela. Obup, neka praznina in razni nasprotujoči občutki so jo prevzemali, ko je bila v Romovem objemu. Nejasna postava nekega moškega se je sklanjala nad njo, a njegove oči so jo žgale kakor plamen.

Pod vtisom teh raznovrstnih občutkov in svoje strasti sta zakonca ostajala doma. Ta nenavadni presobrat je vse presenetil.

Roanta se ni mogla nikakor spoznati v tej izpremembi. Tudi Nejta je trpela od ljubosumnja in ni mogla temu verjeti.

»Pravijo, da se je brezumno zaljubil v svojo ženo in da nikamor več ne zahaja. Ali veruješ to, Roanta?« je vprašala nekdanj Nejta prijateljico.

Mlada žena je zmajala z glavo in se nasmehnila.

»Bil bi pravi čudež, če bi se po petletnem zakonu zaljubil v to gosko, ki ne pozna sramu. Pa umiri se, Nejta, jutri zjutraj pojdem k njemu ter preiščem to temno zadevo in ti ga pripeljem.«

Naslednjega dne je Roanta zares šla k bratu. Ko sta bila sama, mu je očitala, da zanemarja Nejto.

»Kaj mi je za Nejto!« je zaklical razdraženo. »Ne morem je obiskovati, ko pa ljubim samo Noferuro. Šele zdaj sem spoznal, kaj je prava ljubezen. V njeni družbi občutim nekaj takega, česar ni mogoče razložiti: tako radost in srečo, ki je dozdaj nisem poznal. V Nejtini navzočnosti pa sem ostal hladen in ravnodušen vkljub njeni lepoti!«

Roanta ga je poslušala z nemim začudenjem. Odšla je v skrbeh, ker si bratovega stanja ni mogla razložiti.

Doma je povedala Nejti, kar je videla in slišala. Rekla je:

novimi državljani slovanske krvi; in to je bil točen izraz našega najbolj notranjega čuvstva. Kdor pozna našo zgodovino, o tem ni mogel dvomiti. Zakaj naša zmaga za nas ni bila le zmaga, v kateri se je potrdila moč orožja, marveč je bila duhovna zmaga, je bila zmaga, ki je peljala in dovedla do uničenja političnega stališča, temelječega na habsburški hiši, je bila zmaga, ki bi morala pripeljati do pobratenja vseh ljudstev, ki so, zatirani po avstrijski politiki, slednjič z našo zmago dosegla svobodo in pravico in možnost, da oblikujejo svoje narode.»

Potem je državni pravdnik orisal razvoj Italije v povojnih letih ter opisal tedanje razmere v naših deželah takole:

»Tudi tu je bilo delo fašizma vidno; tudi tu so se trdo bojevali kakor v drugih delih države. Toda tu se je boj povišal v še bolj zapleten pojem: namen je bil, streti vse, kar je ostalo habsburškega v prebivalstvu. Boj ni šel proti Slovanom, ki smo jih smatrali za brate; boj ni šel proti slovanskemu jeziku. Boj je šel samo proti tistim, ki niso mogli pozabiti preteklosti, ki je za vedno zašla, pa so mislili, da bodo mogli vztrajati v delovanju, ki je pod vodstvom avstrijske vlade skušalo uničiti to, kar ni bilo uničljivo, namreč italijanstvo teh dežel.

Ko pa je oktobra 1922. fašizem prišel na vlado države, državna vlada, fašistovska vlada ni storila drugega kot da je v tej deželi pospešila plemenito delo pomirjenja, ohranjujoč vse, kar je bilo ohranitve vredno, prenavlja je vse, kar je bilo treba prenoviti, boreč se proti vsemu, proti čemur se treba boriti: proti preostankom habsburškega cesarstva. Slovanske šole se niso ne zatrle ne odpravile, slovanski tisk se ni ne zatrl ne odpravil: svobodno se je poučevalo, svobodno so izhajali časopisi v slovanskem jeziku. Vsa slovanska društva so se pustila živeti in se celo podpirala, ker se je mislilo, da bodo ti, ki imajo slavo, imenovati se italijanske državljanke, četudi so druge krvi, doumeli duhovni pomen naše zmage.

Državna vlada je semkaj nakazala dobrote vseh vrst, v kolikor so državne finance dopuščale, ceste, vodovode, električno luč, zdravstvene naprave, šole, vse je skušala napraviti in prenoviti. Osuševanja, podpore industrijam, da bi ne manjkalo dela in da bi julijske ladjedelnice ohranile prvenstvo na Jadranu, ki je slava italijanskega Trsta.»

Državni pravdnik je nadaljeval, da se je slovansko prebivalstvo zato vedno tesneje oklenilo dela državne vlade, kar so pokazale plebiscitne volitve. Le majhna skupina hujskačev kviri mladino in to je vlado prisililo, da je l. 1927. razpustila društva.

Po tem splošnem uvodu je državni pravdnik utemeljeval obtožbo proti 18 obtožencem ter na koncu zahteval, da se obtoženci kaznujejo s sledečimi kaznimi:

Slavko Bevk 7 let, Kosmač Ciril 5 let, Manfreda Andrej 9 let, Frančeškin Zofija 5 let, Pertot Mirko 7 let, Zahar Marij 5 let, Širca Leopold 4 leta, Čač Lavrencij 8 let, Kosmač Jožef 7 let, Kosmač Nikolaj 20 let, Štoka Vladimír 18 let, Rupel Karel 20 let, Obad Ivan 20 let.

Za Alojzija Špangerja, Zvonomira Miloša, Ferdinanda Bidovca, Franca Marušiča in Franca Valenčiča pa je državni pravdnik zahteval smrtno kazen. (Iz odličnega občinstva se čujejo klici: Tako je prav! Nato predsednik opomni, naj bodo navzoči tiho, sicer bo dal dvorano izprazniti.)

### Zagovori.

Prvi se je dvignil odvetnik Zennaro, ki je branil Bidovca, Miloša in Pertota. V uvodu je obširno slikal narodne borbe v Trstu in trdil, da so pred vojno Slovenci tržaške Italijane zatirali in pobijali. Tudi sedaj, ko so pod Italijo, se Slovenci še borijo proti Italijanom. »Ko sem to povedal, gospodje sodniki, začnem zagovarjati.« Predsednik odvetniku potrdi, da ima svobodno besedo. Odvetnik je nato razvil svoje obrambne razloge: Miloš in Bidovec sta nezrela mladeniča, za njuna dejanja je odgovoren Marušič,

ki je tudi naročil atentat na »Il Po polo«. Pravi voditelji so pa bili Vadnjal, Rejec, dr. Sfiligoj in Jelinčič. Obtoženci tudi niso hoteli pomoriti ljudi, marveč le poškodovati stroje. Zato je branitelj tudi v imenu staršev zaprosil sodnike za milostno sodbo. Dr. Zennaro je govoril skoraj eno uro.

Za njim je vstal odv. Matosel-Loriani, ki je branil Obada, Kosmača Jožefa in Manfreda. V obširnem uvodu, ki ga je pretrgal predsednik, je slikal svoja čuvstva in boj Slovencev proti Italiji v teku svetovne vojne. Nato je dokazoval, da Jožef Kosmač ni bil član »Borbec«; podčrtal je, da Obad ni storil drugega kot da je zažgal šolo v Zgoniku, nenadoma zvaobljen, bržda zato, da se s tem demonstrativnim dejanjem prebudi narodni duh v drugih rodcih. Glede Manfreda pravi, da ni razvidno, da bi bil član tajne organizacije.

Odv. Bologna, ki je zagovarjal Nikolaja Kosmača in Špangerja, je glede Kosmača dokazal, da je bil ta orodje v rokah Stanka Petarosa; razven tega je duševno manjevreden sin umobolnega očeta. Glede Špangerja pa je odvetnik dokazoval, da ni bil voditelj, marveč klepetav pismonoša med Gorico in Trstom.

Odv. Kezich je branil Širco in Marušiča. Glede Širce je dokazoval, da je povsem nedolžen. Marušiča je težko braniti. Branitelj trdi, da ta ni bil voditelj, ampak navaden član »Borbec«, ki je dobival povelja in jih moral izvrševati. Zagovornik je zaključil: »Imejte čuvstvo pomilovanja, zakaj niste samo zato tukaj, da delite smrtne obsodbe. Nad nami vsemi je država in država mora prizanašati. Nad vsem naj gre milost, tista italijanska milost, hči rimske, ki je vi, Ekselence, tem ljudem ne morete odreči.«

Obtoženca Bevka in Valenčiča je branil odv. Contreras. Obramba Valenčiča temelji na tem, da ni vedel, za kaj so bombe namenjene. Odv. Gianini je zagovarjal Cirila Kosmača, za katerega je radi mladosti in ker ni dovršil nobenega zločina prosil opro-

»To vse je silno čudno in uverjena sem, da tiči za vsem neka skrivnost. Ali ga je ta zoprna ženska začarala ali pa je pod vplivom zlega očesa. Vendar pa vse to mine. Tedaj spozna svojo zmoto in ljubil te bo bolj kakor kdaj poprej.«

Roanta pa je bila vznemirjena in prepričana, da je Roma pod vplivom neke tajne sile. Zato je šla nekega dne v tempelj k bratu in ga prosila, naj ji pove, kaj se je z njim zgodilo. Mladi mož je šel z roko preko čela in dejal:

»Prav imaš, Roanta. Z menoj se dogaja nekaj čudnega. Notranji ogenj me požira, moje telo se mi zdi iz svinca in neka nestrpnost mi ne da pokoja.«

»Ubogi Roma! Očividno si pod vplivom nekega čara. Zberi vso svojo voljo, posvetuj se z modrijani ter se poskusi zdraviti,« je rekla Roanta in kmalu šla.

Ko se je nekaj Nejtja čutila osamljeno in zapuščeno kakor še nikoli, je prišel k njej Keniamun. Mlada žena ga je posadila poleg sebe ter mu ponudila hladilne pižaje.

»Zakaj me tako poredkoma obiskuješ, Keniamun? Ali se dolgočasiš v moji družbi?« je vprašala v smehu. Mladi mož je odkimal z glavo.

»Nikakor, Nejtja, toda ti si se docela izpremenila. Težko mi je prihajati semkaj z mislijo, da si me izrula iz svojega srca.«

»Motiš se, Keniamun! Poslušaj me brez srda in ne zahtevaj od mene ljubezni. Česar nimam, ti ne morem dati. V ljubezen ne verujem več. Drago sem plačala izkušnjo, da je ljubezen nestalna. Ljubila sem in mislila, da sem ljubljena. Pa sem se varala. Naj ti ne bo nič žal tega izdajalskega čuvstva, Sprejmi rajši...«

»Motiš se, Nejtja. Če te je kdo prevaral, nimaš še pravice, obsojati pravo in globoko ljubezen, ki jo vzbujaj v drugem. Svobodna si, kajti Sargonov zločin te je oprostil spon. Zakaj bi ne poskusila sreče s kom drugim?«

»Nisem svobodna, Keniamun,« je odgovorila Nejtja. »Nerazrušljiva prisega me veže s Sargonom. Ko se vrne, ga sprejemem kot svojega moža.« Solze so jo posilile. »Tako sem zapuščena!« je pristavila tiho.

Keniamun je povsili glavo. Čez nekaj hipov pa se je zopet vzravnaval in stisnil roko mladi ženi:

»Hvala ti za zaupanje, Nejtja. Skušal bom biti pošten. Hočem ti biti samo prijatelj, brat in zaščitnik, če me boš kdaj potrebovala. Zato pa mi obljubi, da mi

ščenje. Zagovornik slika Frančeškino vo kot žrtev razmer: šla je za možem. Odv. Giannini je še stvarno branil Rupla in Čača.

Ob 7.35 zvečer je odv. Giannini končal svoj govor.

#### Razsodba.

Ob 10.35 so obtožence spet pripeljali v kletko. Te ure pričakovanja so jim pustile na obrazih vidne znake. Ob 11.5 naznani podčastnik karabinierjev, da prihaja sočni dvor. Posvetovanje sodnikov je trajalo 3 ure in 20 minut. Vstopi predsednik Cristini in nese v roki list z razsodbo. Predsednik prebere razsodbo. Obsojeni so:

Španger Alojzij na 30 let težke ječe;  
Štoka Vladimir na 20 let;  
Kosmač Nikolaj na 25 let;  
Rupel Karel na 15 let;  
Čač Lavrencij na 15 let;  
Obad Ivan na 10 let;  
Manfreda Andrej na 10 let;  
Bevk Slavko na 5 let;  
Pertot Miroslav na 5 let;  
Zahar Marij na 5 let;  
Kosmač Jožef na 5 let;  
Korže Frančeškin Zofija na 2½ leti;  
Valenčič Alojzij na smrt;  
Marušič Franc na smrt;  
Miloš Zvonimir na smrt;  
Ferdinand Bidovec na smrt, vsi štirje z ustrelitvijo v hrbet.  
Kosmač Ciril in Širca Leopold sta bila oproščena.

#### Izvršitev obsodbe.

Časopisni urad »Stefanica« poroča o usmrčitvi štirih obsojencev takole: »Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič so bili v petek okoli polnoči z močno stražo prepeljani v zapore. Obsojenci so takoj podpisali prošnjo za pomiloščenje in prebili noč brez spanja.

Ker poveljnik tržaškega armadnega zbora prošelj za pomiloščenje ni odal, so se izvršile priprave za usmrčitev. Ob treh zjutraj so vsi obtoženci prejeli verska tolažila in nato so jih odpeljali na kraj, izbran za usmrčenje, na prostor zraven voj. strelišča na Bazovici. Ob 5. uri je pod poveljstvom konzula Diamantija v popolnem redu

prikorakal 58. bataljon črnih srajc in sodniki izrednega sodišča, ki so bili določeni, da prisostvujejo izvršitvi obsodbe.

Konzul ukaže 600 črnim srajcam bataljona, naj naredijo četverokot, odprt na eni strani; podolž odprte strani so postavili stolice za obsojence. Četo za usmrčitev je tvorilo 56 črnih srajc, razdeljenih v štiri skupine. Obsojenci so stopili iz avtomobila in prepeljali so jih do stolic; z njimi je šel duhovnik, ki je držal v rokah razpelo in molil.

Konzul Diamanti je stopil na sredo četverokotnika in z močnim glasom prebral celotno besedilo smrtne obsodbe. Bidovec je prvi sedel na stolico, za njim ostali trije. Ob 5. uri 43 minut je poveljnik čete za usmrčenje dvignil roko in jo naglo spustil in tisti hip so počile puške in obsojenci so bliskoma padli. Trupla so takoj zaprli v rakve in jih prenesli na pokopališče.

Veleizdajniški proces je trajal od 1. do 5. septembra v Trstu pred posebnim sodiščem za zaščito države. Končal se je s štirimi smrtnimi obsodbami in 12 obsodbami od dveh in pol do 30 let. Težka razsodba je izrečena in tudi že izvršena po obstoječih zakonih, katerim smo dolžni svojo pokorščino.

Spričo veličastja smrti ne moremo reči kot krščansko besedo: Bog daj mrtvim večni mir in pokoj.

Ob svežem grobu štirih mladih življenj pa ne smemo zamolčati in ne moremo spremeniti svojega jasnega katoliškega načela o nasilstvih. Zločinsko nasilje smo vedno obsojali in ga bomo vedno obsojali, naj ga zagreši kdorkoli. Nравstvena načela veljajo enako za vse ljudi in za vse čase. Namen ne posvečuje sredstev. Umor je zločin, požig je zločin tudi tedaj, če je bil napravljen iz zgrešenega idealizma in iz narodnega namena. Ker ima to nравstveno načelo vesoljstven pomen, zato smo tudi politična nasilja vedno obsojali. In temu svojemu stališču ostajemo vedno zvesti.

Trdimo tudi, da bi morda ne prišlo do velikega procesa v Trstu, če bi imela oblastva večje zaupanje predvsem v tiste, ki so v ljudstvu že po svojem božjem poslanstvu nositelji katoliškega avtoritetnega načela. Toda kako naj ti zamorejo uspešno braniti državno avtoriteto, če se njihov ugled ruši in po neodgovornih elementih večkrat celo smeši. Očita se jim protidržavnost, čeprav vrše le svojo veliko in težko dolžnost s tem, da so zvesti tudi svojemu slovenskemu ljudstvu. Trdimo tudi, da bi bilo pri nas marsikaj spremenjeno, če bi oblastva odgovornim ter zrelim možem našega ljudstva poverila večje zaupanje in tudi dovolila primerno javno udejstvovanje. Tako pa je ostala mladina po večini prepuščena sama sebi in je šla svojo pot.

Slovensko ljudstvo živi na teh tleh že dolga stoletja in zavzelo je častno mesto med civiliziranimi narodi. Slovenci so branili svojo narodno zavest, in svojo domačo kulturo, toda vedno brez političnih nasilstev. Slovenska narodna manjšina v Italiji ne more in tudi noče reševati svojega narodnostnega vprašanja drugače, kakor le na zakonit način.

To smo bili dolžni povedati s katoliškega in tudi s slovenskega stališča. Saj nam je največji slovenski genij France Prešern zarisal narodni program v svojem veličastnem spevu, v »Krstu pri Savici«: »Po celi zemlji vsem ljudem mir bodi! Da smo očeta enega sinovi, ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi.« In že po svoji urojeni naravi so vprav Slovenci tuji nasprotnemu stališču, ki je vsebovano v prislovcu »homo homini lupus« = »človek je človeku volk«.

Zgoraj izraženo načelo nam nikakor ne brani tudi v današnjih razmerah vztrajati pri svoji slovenski narodni ideji.

Vedno smo bili mnenja, da morajo biti naši otroci popolnoma zmožni državnega jezika. Ne poznamo pa nobene razloga, zakaj naj bi oblastva ne dovolila tudi učenja in izpopolnjevanja v materinem, slovenskem jeziku.

zaupaš vse svoje bolečine, in dovoli mi, da Te smem obiskovati, te zabavati in deliti s teboj tvoje skrbi.«

»Soglašam z vsem, toda zaupanje mora biti obojestransko. Tudi jaz imam pravico vedeti za tvoje skrbi...«

Tako sta Keniamun in Nejta sklenila večno prijateljstvo...

Tisti čas je Noferura prejela poročilo, da je teta Satata težko zbolela in jo želi videti. Noferura se je moral odzvati. Roma pa, ki se ni hotel niti za en dan ločiti od nje, je sklenil, da jo spremi v Memfis. Najela sta si majhno ladjo ter plula dan in noč po Nilu, da bi čimprej prispela tja.

Bila je že noč, ko sta se približala starodavnemu mestu. Roma se je počutil slabo in je bil tudi utrujen, zato je poglel in trdno zaspal. Noferura pa, ki je bila v silno razdraženem stanju in ki jo je notranji ogenj požiral, je sedela na sprednjem delu ladje, da bi jo sveži nočni zrak pomiril.

Podprla je glavo z roko ter se zagledala v velikanške stavbe tempeljniov in palač, ki so se jasno odražale v mesečini. Nenadoma je vzbudila njeno pozornost rdečkasta luč, ki se je naglo pomikala po reki. Vstala je, da bi bolje videla, in tedaj je spoznala velik čoln, ki je

bil krasno izdelan. Na njem je ležal pod baldahinom na blazinah neki moški. Srce mlade žene je začelo močno biti. Spomnila se je čudne Tuine zgodbe. Zagledala je memfijskega čarovnika; sfinga z ognjenimi očmi sprejela je bila dokaz, da je to tista ladja. Obe ladji sta se naglo približali druga drugi. Noferura se je sklonila naprej, hripavo zavpila ter iztegnila roke. V mlademu možu, ki je ležal na blazinah, je spoznala neznanega moškega, po katerem je hrepenela.

Pri tem vzkliku se je neznan mož vzklonil in uprl svoje oči v Noferuro, ki je težko dihala. Vstala je in se pogrnala naprej, kakor bi hotela skočiti v Horemsebov čoln, morda pa je hotela zares v vodo, da bi pogasila v sebi ogenj, ki jo je žgal, skratka, padla je v vodo, medtem ko je tuja ladja naglo izginila v temi.

Neki veslač je skočil za njo, jo srečno rešil iz vode in jo nesel na prod. Roma je pritekla in se kakor blazen vrgel k ženi, prizadevajoč si zbuditi jo iz nezavesti. Pri tekla je tudi Noferurina služkinja Akka, ki je spala na dnu čolna, ter pomagala po svojih močeh. Toda vsi naporji so bili brezuspešni. Noferuro so odnesli nezavestno v hišo njenega strica.

(Dalje.)

ku. Priznavamo sicer, da se v nekaterih srednjih šolah poučuje slovenščina. Naše narodne težnje so vladi povsem znane. Izpovedane so bile v parlamentu in v raznih spomenicah na vlado. Možno je, da po procesu tretnutno ne moremo pričakovati izboljšanja položaja, ker je padla na naše ljudstvo senca, ki nas prikazuje pred javnostjo drugačne, kakor v resnici smo.

Toda v nas živi trdna vera in neomahljivo upanje, da bo vlada ugod-

no rešila naše zahteve prej ali slej. Živimo na staroslavniških rimskih tleh, to je na ozemlju vekovitega naroda, ki je znal vladati tuje narodnosti kakor noben drugi. Temelj njegove moči in njegove slave je slonel na pravičnem in zmagovitem vladarskem načelu: »Suum cuique tribuere« = »Vsakemu svojel«. Zato zaupamo, da bo Italija, ki je naslednica Rima, zibelke vsega prava, tudi nasproti nam, svojim državljanom slovenske narodnosti, pravična.

vojno lahko izdal skrivnost, da je ukradel tajni knjigi in jih izročil Angležem. Če bi bila nemška vlada zvedela za vse to, bi bili knjigi brez pomena, ker bi ju bili Nemci predrugačili. Na ta način bi bili zavezniki izgubili najboljši pripomoček, da zmaga jo v vojni. Skrbi so pa zanje popolnoma v kraju, če Aleksander Szek umre, preden je svojo skrivnost izdal.

Angleški list »The Scotchman« je dne 21. novembra 1925. poročal, da je lord Balfour o priliki svojega predavanja govoril na edinburški univerzi o izdaji onih tajnih nemških knjig. Lord se je čudil, da nihče ni prejel nagrade za to izdajstvo, za to velikansko uslugo, ki je bila izkazana zaveznikom.

## Poglavje iz svetovne vojne.

(Konec.)

Z velikim trudom je bil ta tajni ključ sestavljen že v mirnih časih. Imel je dva zvezka; prvi zvezek je obsegal veliko, debelo knjigo, a drugi zvezek je bil mnogo manjši. Veliki zvezek je obsegal v številkah posamezne abecedne črke, toda tudi cele besede so bile izražene v številkah. Vsa velika knjiga je bila brez druge brez pomena. Drugi zvezek je vseboval določbe, kako naj se vsak dan v letu izpreminjajo osnovna števila, in sicer se je delalo to tako, da so se morali vršiti še posebni računi z osnovnimi števili, a v raznih dneh z raznimi številkami, ki jih je navajala mala knjiga. Ti dve knjigi sta spadali tedaj med tajne ključe, ki jih ni mogel nihče razrešiti.

Aleksander Szek je kmalu sedel med redkimi ljudmi, ki so noč in dan vršili službo v strogo zavarovani sprejemni postaji in sprejemali tajne državne brzojavke, namenjene za bruseljskega generalnega guvernerja. Ob enem so morali te brzojavke prepisati v navadno pisavo po gori omenjenem ključu.

Kmalu po izbruhu vojne se je začel angleški kapetan Trench zanimati za to brezžično postajo. To zanimanje pa je postalo naravnost velikansko, ko je angleška poročevalska služba zvedela, da postaja sprejema tudi državne brzojavke, sestavljene po najtajnejšem ključu nemške vlade, za katerega so Angleži zvedeli po skrivnih potih. Trench je velel svojim bruseljskim zaupnikom, naj poizvedujejo po ljudeh, ki so zaposleni pri prepisovanju tajnih brzojavk. Tako je zvedel tudi za mladega Aleksandra Szeka.

Angleška tajna služba je napela vse moči, da bi se natančno informirala o mladem človeku, in je tako zvedela za angleško mater. Stopila je v zvezo z najvišjimi vojaškimi oblastmi in se posvetovala z njimi, kaj naj ukrenejo. Admiral sir Reginald Hall je našel hitro sredstva, da je najel mladega človeka v angleško službo. Kako je izvršil vse to, še do danes ni izdal nikomur. Gotovo pa je, da se je obrnil na prijatelje Szekove rodbine in jih pregovoril, da so stopili v stik z mladim Szekom. Vse to se mu je gotovo izvršeno posrečilo. Aleksander Szek je podlegel mamljivim vabam angleške poročevalne službe. Predlagal je, da ponoči ukrade obe tajni knjigi in zbeži čez mejo na Holandsko. Znano je,

da je angleški vohunski urad to ponudbo odklonil, kajti če Nemci zapazijo tatvino tajnih knjig, bodo gotovo svoj ključ izpremenili in vse delo bi bilo brezuspešno. Radi tega se je moral Aleksander Szek vdati; ponoči, ko je sedel sam v sprejemni postaji, je pričel kopirati obsežni knjigi od začetka do konca.

Ko je delo dovršil, je javil, da je bolan. Zdravnik je ugotovil, da so njegovi živci uničeni, kar je bilo nazadnje tudi resnično. Aleksander Szek je odnesel prepis tajnih knjig sam čez mejo na Holandsko. Tiste čase je bila meja še zavarovana z žico, nasičeno z električno. A izumil je leseno napravo, ki jo je prevlekel z obroči navadnega kolesa; s to napravo je na nezavaranem mestu razgrnil žico in zlezal čez mejo.

Od onega hipa pa nihče več ni slišal o Aleksandru Szeku. Gotovo je, da so prišle tajne knjige v roke sira Reginalda Halla takoj, ko jih je mladi Avstrijec prinesel čez mejo. Od tega dne dalje, bilo je še davno pred vstopom Amerike v svetovno vojno, so zvezniške države lahko vlovile in prečitale vse tajne državne brzojavke nemške države. Državni tajnik Zimmermann ni poslal svojega poročila pismenim potom poslaniku v Mehiko, ampak ga je strogo po določbah obeh tajnih knjig brzojavil mehikanski brezžični postaji v Chapultepecu, ki ga je izročila poslaniku.

Nihče, niti nemške oblasti, ni slutil, da sta prišli tajni knjigi v sovražniške roke. Javnost je zvedela o tem šele po vojni, ko so razpravljali listi v zvezniških državah o zadevi.

Usoda izdajalca Aleksandra Szeka je še danes nepojasnjena in popolnoma neznana. Izginil je in ga še zdaj ni od nikoder več. Njegov oče je potrošil velikanske svote, da bi ga našel. Samo neznatno sled je našel za njim in ta sled je vodila na Angleško. V tem so pričeli inozemski listi priobčevati vesti, ki so bile v zvezi z njegovim izgubljenim sinom, in zadeva mu je bila jasna. Pisal je admiralu siru Reginaldu Hallu obupno pismo in ga prosil, naj mu vendar pove, kaj se je pripetilo njegovemu sinu. Dne 3. maja 1921. je admiral odgovoril, da imena Aleksandra Szeka ni nikoli slišal.

Če reč dobro premislimo, lahko uganemo, kako je mladi človek izginil. Ako bi bil Aleksander Szek ostal živ, bi bil v nerazsodnem trenutku že med

## Književni pomenki.

Miklavž Bjedrich: Ponesrečena zaročnica in druge povesti. Iz lužiške srbsčine prevel France Bevk, Trst, 1930. Književna družina »Luč«. Tiskala tiskarna »Edinost« v Trstu. Str. 107.

O lužiških Srbih smo Slovenci prav malo vedeli. Znano je bilo, da so nekje v Nemčiji in da jih ni veliko. Za natančnejše poznanje se je brigal malokdo. Iz neznanja je izviral morda tudi neko omalovaževanje, češ, kaj bi s takim narodičem. Kulture gotovo nima prav izrazite in v politiki tudi nič ne pomeni. Ko pa prebereš te štiri Bjedrichove povestice, se prepričaš, da vsaj tisto o pomanjkanju kulture ne drži. Res Bjedrich ni pisatelj svetovne veličine, a vendar je umetnik, ker je v svojih povestih podal čisto svojstveni značaj lužiškega kmeta in iz njegovih povesti puhti vonj njegove domače grude. Najboljši črtici sta »Ponesrečena zaročnica« in »Stara jablana«. Bevk je vse štiri povesti prav lepo ponašil ter dodal še »Črtice o lužiških Srbih«, iz katerih izvešmo, da je Lužičanov danes še 180.000, da so ločeni po veri, narečju in državni pripadnosti (eni so na Pruskem, drugi na Saškem), da pa se kljub temu prav krepko gibljejo in držijo. Imajo kakih 15 časopisov, tiskarne, knjigarne ter so tudi gospodarsko precej trdni. — Ta knjiga daleč presega tako po svežosti kot po notranji vrednosti drugi dve letošnji publikaciji »Luč«, a. k.

Ivan Mercina: Zvonoznanstvo.

Zbrani zvonoslovni spisi. Spisal —, knežji in nadškofijski kolavdator cerkvenih zvonov v gorški nadškofiji. Gorica, 1930. Samoza-ložba. Natisnila Katoliška tiskarna. Prodaja Katoliška knjigarna. Str. 76.

Ivan Mercina je znan kot najboljši slovenski poznavalec zvonov in vsega, kar je z zvonom v zvezi. Napisal je že knjigo »Slovenski pritrkovavec« in mnogo zvonoslovnih člankov in razprav. Sedaj pa je zbral v posebni knjižici tiste članke, ki vsebujejo najvažnejše in vedno rabljiva navodila za ravnanje z zvonovi. Svoje korenito poznanje zvonov je g. pisatelj črpal iz svoje nadpolstoletne izkušnje in iz bogatega slovstva severnih narodov. — Knjiga je namenjena vsem, ki imajo z zvonovi opravka, posebno cerkvenim predstojnikom, ključarjem, cerkvenikom itd.

Došle knjige.

Ivan Cankar: *La mia vita*. Traduzione dallo sloveno, studio critico e note di Bartolomeo Calvi. »Mussolinia«, edizione Paladino. 1930. Mantova. Anno VIII. Pag. 267.

Ciril Ivanov: *Čuvaj šuta in drugi spisi*. Tiskala in založila »Tipografia consorziale«. Prej »Edinost«. Trst, 1930. Str. 111. — Biblioteka za pouk in zabavo, IX. zvezek,

# Kaj nam pišejo z dežele?

## Iz idrijskega kotla in okolice.

Velik praznik. — Veličastni dan proslave zlatomašniškega jubileja preč. msgrja Arkota se bliža. V četrtek 18. t. m. bo minulo 50 let, odkar je naš častitljivi jubilar daroval prvo sv. daritev. Dolgih 33 let iz te dobe je v vztrajnem, plodovitem in vsestransko uspešnem delu daroval Idriji, ki se ji je baš radi teh izrednih lastnosti splošno priljubil. Zato se zlatomašniškega jubileja s č. g. slavljencem veseli in raduje brez izjeme vsa Idrija in ž njo okolica, ki ji je bil in ji je še najboljši duhovni vodnik in svetovalec. To dejstvo se bo samo izpričalo pri svečanostih, ki bodo v četrtek 18. t. m. ob 9. uri in posebno še v nedeljo 21. t. m. pri glavni proslavi. Obakrat bo pri slavnosti sv. maši močan in dobro pripravljen pevski zbor izvajal mogočno Filkejevo mašo ob spremljavi orgel in cerkvenega orkestra, h kateremu se je za to priliko z veseljem pridružil še orkester »Lira« in najboljši člani orkestra Delavskega godbenega društva. Vse najboljše glasbene moči iz Idrije se trudijo, da res dostojno in zaslugam primerno proslavijo jubilej svojega duhovnega očeta in učitelja. Vsi Idrijčani in okoličani pa se bomo tega jubileja udeležili in prosili Vsemogočnega, da nam preč. g. zlatomašnika ohrani prav do skrajnih mej človeškega življenja.

Lepa dobrodelnost. — Krojaški mojster Leopold Tratnik že dolge mesece boleha na kruti pljučni bolezni. Ker revež ne more delati in nima nikakršnih drugih dohodkov, je zašel s svojo 4-člansko družino v največjo bedo. Bila je sicer skrita, kar je dostikrat še hujše, vendar so naši dobri rudarji zanjo zvedeli in so, dasi ne lahko, otvorili na zadnji plačilni dan zbirko za ubogo družino. Vsi so se odzvali in s tem vsaj za nekaj časa rešili nesrečno družino, ki se vsem blagim darovalcem najprisrčneje zahvaljuje.

Novi grobovi. — V petek je umrl vp. rudar Valentin Rupnik. — V hiralnici na Marofu je umrla Marija Šinkovčeva, vdova brivskega mojstra. Obema večni pokoj!

Novost. — Rudniška sirena, ki je vsaki dan oznanjala začetek in konec dela in ki so jo slišali daleč okoli, je na prošnjo tamkajšnjih kurjačev prenehala tuliti.

Krnice pri Sp. Idriji. — (Požar.) — V ponedeljek 1. t. m. ob eni uri pop. je na nepojasnen način začel goreti novi moderni hlev posestnika Franceta Rupnika, Krnice št. 27. Gospodinja je bila v hlevu, moške v gozdu, otroci pa daleč proč od hleva, ko je nenadoma strašen ognjen plamen objel vse veliko ogrodje. Obveščeni so bili takoj gasilci v Sp. Idriji, ki so tudi kmalu prišli; takoj je bil na licu mesta tudi gospod župnik, ki je z dru-

gimi vred pomagal pri gašenju; prihitel je g. maršal, g. učitelj in vse polno ljudstva, da so pomagali. Rešiti hlev je bilo nemogoče. Zgorelo je precej nad 300 stotov sena, mnogo slame, mlatilnica in vse drugo gospodarsko orodje, ki je vredno nad 3000 lir. Enotelico, ki so jo zvezli iz hleva, so morali zaklati, zgorel pa je en prašič in več zajcev. Sploh je požar uničil vse, kar je bilo lesenega. Posestnik trpi veliko škodo, zavarovan pa je le malo. Le sreča, da je bilo to podnevi, drugače bi šla vsa soseska, ker se je že itak v nemala Petričeva hiša.

Godovič. — V nedeljo 31. m. m. se je težko po nesreči pri kolesarski vožnji 24-letni hlapec Alojz Kavčič. Nesreča je hotela, da sta zavozila skupaj z nekim osebnim avtom. Sunek ga je vrgel na avto. Z ranjeno glavo in nogo je bil prepeljan v idrijsko bolnišnico.

## Brkini.

Brkini. — Da ne bo svet pozabil na nas, se moramo spet malo oglasiti, pa tudi vest si moramo malo izprašati. Naši pridelki so žito in krompir. Mleko oddajamo v hrušiško mlekarino, a žal, da nimamo dobrih krav mlekarič. Eden naših glavnih dohodkov je tudi sadje. V dobri letini nam češplje precej vržejo. Letos bo seveda drugače. To nas tudi uči, da bi morali gojiti zlahnejše sadje. Prav tako bi morali organizirati tudi izvoz sadja. Drugo pereče vprašanje je izvoz oglja. Ker ni pripravnih prometnih sredstev, se ubogi kmet muči s prevozom oglja in tudi lesa v Trst kar po dva dni. Seveda je zaslužek ob toliki izgubi časa malenkosten. Še dvoje je treba omeniti. Naši ljudje se še ne morejo odločiti, da bi si uredili prepotrebne gnojnice. Pravtako je tudi še vse polno slamnatih streh. Ob požarih je vsa vas v nevarnosti, zlasti ker ljudje niso zavarovani. (V Korišču jih je šele malo.)

## Iz Gor.

Tolmin. — (Letoviščarji. — Majhen ogenj. — Aretacija. — Nov grob.) — Letoviščarji so nas skoraj že vsi zapustili. Ustrašili so se jesenskega dežja. Velika suša je že bila letos po naših krajih. Posebno pri ajdi je kazalo zelo slabo. V soboto pa je nastala majhna nevihta in polja so se spet napojila. — Pred kratkim so naši gasilci prvič poskusili s svojim delom. Na Volarjih se je bil nekemu kmetu vžgal senik, a so gasilci prepričali, da se ogenj ni dalje razširil. — Pretekli teden so aretirali in zaprli Rudolfa Nuvolettija (p. d. Stuzičevega) iz Tolmina, ker ga sumijo, da je poneveril precejšnjo svotico denarja. — Pokopali so v nedeljo Marijo Jarčovo (p. d. Tončkovo) iz Dolj. N. v m. p.!

Kanal. — (Neznan utopljenec.) — Med Kanalom in Bodrežem so pretekli ponedeljek potegnili iz

mrzlih valov Soče truplo neznanega človeka. Gre za 30 letnega mladeniča, čigar truplo je moralo biti v vodi že več tednov. Po sodni preiskavi so mrliča prenesli na tukajšnje pokopališče.

Trnovo pri Kobaridu. — 17. avgusta smo imeli celodnevno češčenje Najsvetejšega, ki je bilo izpostavljeno od osmih do treh popoldne. — Večina vaščanov je zaposlena pri grajenju ceste. Nekaj se že zasluži, a se tudi zapravi pri plesu in vinu.

Štraža pri Cerknem. — Zadnjo nedeljo v avgustu smo imeli običajno cerkveno slavje. Ljudje so prišli v obilnem številu. Na koru je prepeval domači moški zbor v popolno zadovoljnost ljudstva. Kljub veliki vročini so nekateri fantje napravili ples. Tiste lire, ki so jih vrgli proč, bi bili lahko prihranili za zimo.

Sv. Lucija. — (Prvo sv. obhajilo.) — V nedeljo 31. avgusta so imeli naši otročički slovesen dan, ki jim bo ostal v vednem spominu. Že pred sončnim vzhodom je ubrano pri-trkavanje zvonov naznanjalo veseli dan. — Lepo število nedolžnih malčkov je med sv. mašo pristopilo prvič k mizi Gospodovi. Obnašali so se prav pohvalno. G. župnik jim je prisrčno govoril, pevci pa so jim zapeli med sv. mašo več prav lepih pesmic. — 29. p. m. je umrla 54-letna vdova Marija Golja. Pokojnica je bila dobrega srca, rada je pomagala ubogim. Tudi za kritje dolga novih orgel je pomagala prav vzgledno. N. p. v m.!

## Iz Vipavske doline.

Gaberje. — Umrla je užitkarica Čehovin Franciška. Bilo ji je 86 let. — Poročil se je Turk Jože, št. 7, z Lojzko Tomažinčevno iz Bača. Naj bo sta srečna! — Poti smo začeli popravljati z robotami, kar je gospodarsko zelo pametno. Da bi se še občinske doklade znižale, katere so prej šle za ceste!

Šmarje. — Vse je že pridno na delu za okrasitev naše farne cerkve. Dekleta pletejo vence, fantje iz cele fare bodo postavili mlaje in slavoloke. Nabrali smo že tudi precej prispevkov za streljanje s topiči.

Šturije. — (Nesreča. — Zvesti sluga.) — 8. t. m. sta se peljala na motornem kolesu Roman Vrtovec iz Vel. Žabelj in Zorko Dietz iz Šturij proti Logu. Nasproti jima pride na kolesu Leopolda Hrobat iz Dobravelj. Kolesi sta trčili. Sunek je bil tako močan, da je Hrobatovi zlomilo obe nogi, Dietz pa je dobil močne poškodbe na glavi. Vrtovec je ostal nepoškodovan. — Naš cerkovnik je stopil v pokoj. Zvesto je služil nad 40 let. Njegov naslednik je Dore Krtelj.

Gradišče nad Prvačino. — Letošnji Mali Šmaren smo praznovali prav lepo. Prvaški gospod je privabil zbor iz Prvačine, ki je prav lepo prepeval. Prav veseli smo jih bili, posebno solistinje. Takih obiskov si še želimo.

Vogersko. — (Nesreča in občinske poti.) — V soboto popoldne se je pri cepljenju breskev nevarno ponesrečil mlajši sin posestnika



Franca Beltrama. Pri delu je tako nesrečno padel, da se je z nožem zabol del v čreva. Zdraviti se bo moral par tednov. — Pretekli teden smo popravljali z robotami občinske poti. Precej smo jih popravili, toda še bi jih bilo treba. Posebno pot, ki vodi iz Dombrave do cerkve, je potrebna gramoz. Občinarji prosimo g. komisarja, da bi tudi občina kaj pomagala pri tej poti, ki služi trem občinam.

**Slap pri Vipavi.** — (B a b j a v e r a.) — Novi zvonovi so taki, da se odlikujejo od vseh v Vipavski dolini. Vsi so jih veseli. Dobe se pa še tudi taki, ki mečejo krivdo zastran toče na nove zvonove. Govorili so celo, da bodo stopili k č. g. župniku, naj vzame zvonove dol, da ne bodo še drugo leto priklicali toče. Babjeverneži!

### Iz goriške okolice.

**Sovodnje.** — (U s a h l i c v e t.) — V Sovodnjah je umrla v torek zvečer gč. Milka Batič, uslužbenka pri Kat. tiskarni v Gorici. Kruta jetika ji je prtrgala nit mladega življenja v 23. letu. Pokojnica je bila izredno blaga deklé, neumorna delavka v krščanskih organizacijah in spoštovana povsod. Zagrebli smo jo med nebrojno jesensko cvetje, ob pretresljivem petju in prisrčnih molitvah v četrtek dopoldne. Naj ji sveti večna luč!

### Iz Reške doline.

**Harije.** — (S a d o v i m i s i j o n a. — L e t i n a.) — Malo pozni smo, pa vendar je potrebno, da se oglasimo. Od 4. do 11. maja smo imeli sv. misijon. Udeležba je bila zelo obilna; čez 2700 sv. obhajil pri okroglo 600 prebivalcih. Sadovi tega sv. misijona so še sedaj vidni. — G. župnik je ustanovil dekliško Mar. družbo. Sprejetih je bilo dne 10. avg. 70 deklet in deklic. Dal Bog, da bi se harijska Mar. družba lepo razvijala, njemu v čast in staršem v veselje. — Lani smo imeli vse polno sadja. Letos pa ni niti enega sadu. Seno in otavo smo spravili pod streho. Žal, da je seno tako po cení. Krompirja in fižola je srednja letina, žita je manj od lani in je tudi slabše. — V torek zvečer je začelo biti plat zvona. Vsa vas je hitela gledat, kje gori. Ogenj je bil na Sorah. Gorela je neka ograja. Kdo jo je zažgal, se ne ve. — Naši fantje so se precej poboljšali po sv. misijonu. Sedaj se več tako ne čuje tisto kruljenje v nočni tišini kot nekdanj. Pri okrasitvi cerkve za sv. misijon in sprejem v Mar. dr. so se nekateri fantje zelo potrudili. Vsa čast jim!

**Bistrica.** — (S l o v o. — J a v n a d e l a.) — Ta teden se bo poslovil od nas kaplan g. Milan Grlj, ki je premeščen v Moščenice. Upajmo, da bomo kmalu dobili naslednika. — Občinski urad se je s 1. septembrom preselil v že skoraj sezidano občinsko palačo. Za zgradbo izplačana glavnicca se bo odplačala z najemninami. Deloma pa je že krita z davki šneperške graščine. Vendar bi se morda pri zidanju palače dalo kaj prihraniti za prepotrebni vodovod za Bistrico in Trnovo.

Z deli za stanovanjske hiše častnikov in podčastnikov se je že pričelo. Na druga javna dela pa nestrpno čakamo, ker bo letos prav malo zaslužka z lesom in sadjem.

### Iz Brd.

**Vipolže.** — (C e r k v e n i s h o d.) — V nedeljo dne 7. t. m. smo praznovali god cerkvenega zavetnika sv. Egidija. Jako pohvalno se moramo izraziti o našem cerkvenem zboru. Zahvaljujemo se našemu vrlemu organistu za njegov trud. Škoda, da zaradi dežja ni bilo procesije. Vršila se je radi tega vsa slavnost v cerkvi, kar se že dolgo ni zgodilo v naši vasi. — Letina ne kaže preveč dobro. Krompirja smo imeli jako malo; grozdja bo pa kaka polovica radi toče. Grozila nam je še suša, vendar je še o pravem času prišel potrební dež.

### S Krasa.

**Zgonik.** — (L e t i n a. — P r o š n j a.) — Tudi letos nismo imeli nič kaj dobre letine. Edino trta obeta obilno trgatev. — Dva meseca sta minula, odkar nas je zapustil č. g. župnik Peter Butkovič, katerega smo vsi radi imeli. Obračamo se na prevzvišenega s prošnjo, da bi nam kmalu poslal stalnega duhovnika. Sedaj opravlja pastirsko službo č. g. župnik iz Repentabora.

## Okno v svet.

### Združene države evropske.

8. septembra se je v Ženevi sestal glavni odbor Zveze narodov k svojemu 60. zborovanju. Istočasno so se zbrali v Ženevi zastopniki vseh evropskih držav razen Rusije in Turčije, da se ustno pomenijo o Briandovem načrtu evropskih združenih držav. Prišli so zastopniki 27 držav, ki so v ponedeljek imeli tajno sejo, na kateri so sklenili, da bodo to zadevo spravili na dnevni red prihodnjega občnega zbora Zveze narodov. O omenjenem Briandovem načrtu smo že pisali obširneje. Briand ga je predložil evropskim vladam, ki so se vse izrazile zanj, a vsaka s kakim pridržkom. Za sedaj je, kot smo videli, razprava preložena za nekaj mesecev. Mogoče je, da jo bodo odlagali toliko časa, dokler ne bodo načrta čisto pozabili.

### Preobrat v Argentini.

Zadnjič smo pisali, da so v nekaterih južnoameriških državah hudi nemiri. Posebno napeto je bilo v Argentini, kjer je opozicija delovala z vsemi sredstvi, da bi vrgla predsednika republike Irigoyena. To se ji je tudi posrečilo. 5. septembra je Irigoyen odstopil za dobo dveh mesecev. Predsedniške posle je prevzel dotedanji podpredsednik Martinez, ki je v Buenos Airesu, glavnem mestu Argentine, proglasil obsedno stanje. Martinez ni dolgo vladal. Uprla se mu je vojska in moral je odstopiti. Na čelo nove vlade je stopil general Uriburu, čigar prvo delo je bilo, da je razpustil kongres (državni zbor). Potem je dal zapreti mnogo nasprotnikov.

**Merče.** — Suša nam je precej pridelkov pobrala. Tudi v gostilnah se to pozna. Notri so ob nedeljah le taki, ki kaj postrani zaslužijo, potem pa »ma donajo« do noči. — 4. t. m. so imele vaške klepetulje svoje zborovanje. Bile so tako razgrete, da je bilo za eno potreba celo mrzlih polivov.

### Iz Istre.

**Kubed.** — Že dolgo se nismo oglašili v listu. Koruza kaže dobro in trta obeta po nekaterih krajih še bolje kot lansko leto. Samo da bi nam Bog dal lepo vreme. Paša je obilna, a živine nimamo zadosti; lansko leto smo skoro vso prodali. Z gospodarstvom gremo navzdol, kajti živina je za kmeta glavni vir dohodkov. — Naš pevski zbor jo je dozdej prav dobro rezal, zadnje čase pa so se pevci nekam spuntali. Vedno so bili na dobrem glasu in zato upamo, da se bodo tudi zdaj kmalu sporazumeli. — Občinskega zdravnika prosimo, da bi pregledal naš vaški vodnjak in ugotovil ali odgovarja zdravstvenim predpisom. Napajališče je treba očistiti.

**Petrinje pri Klancu.** — V nedeljo 17. avgusta smo imeli blagoslov novega vodnjaka. Blagoslovil ga je č. g. dekan Piščanc. Vodnjak ima prostora za 200 kubičnih metrov, eno sesalko in eno pipo. Vaščani smo tega vodnjaka zelo veseli.

Bivši predsednik Irigoyen se je radi osebne varnosti zatekel v vojašnico 7. pešpolka v La Plati. Uriburu je izjavil, da je Irigoyen popolnoma prost. Po cestah so bili nemiri in izgredi, v katerih je padlo 22 ljudi in bilo nad 250 ranjenih. Sedaj pravi vlada, da je zopet povsod mir.

### Nova turška stranka.

Turški politik Fethy bey je ustanovil novo stranko pod imenom »Liberalno-republikanska stranka«. Nova stranka je močno nacionalističnoobarvana in se upira prodiranju tujega kapitala v deželo. Baje je novi stranki naklonjen tudi predsednik države.

### Nemško volilno gibanje.

V nedeljo 14. septembra se bodo vršile volitve v nemški državni zbor. Zaključeno bo nadvse živahno volilno gibanje. Stranke prirejajo volilne shode — samo narodni socialisti so jih baje priredili več tisoč — in v volilno službo je stopila tudi tehnika. Socialisti so najeli več letal, ki letajo nad Berlinom in drugimi večjimi mesti. Radijski aparati so že skoro zastarelo agitacijsko sredstvo. Stroški so seveda velikanski. Izračunali so, da bo socialiste stal vsak glas 60 stotink marke (nad dve liri in pol), če bodo dobili toliko glasov kot zadnjič. Meščanske stranke pa potrosijo skoraj šest lir za glas. Kandidatnih list je 24, kandidatov pa nekaj nad 5000. Pri zadnjih volitvah je bilo 35 list s 6.209 kandidati. Strankarska razcepljenost je torej manjša kot zadnjič. Ponekod je bil volilni boj zelo vroč. Shodi so se končavali s pretepi. Vlada je zato odredila,

da smejo biti v zborovalnih dvoranah samo taki stoli, ki so na tla pritrjeni. V bližini takih dvoran ne smejo točiti piva, ker se vrčki sijajno lahko mečejo. Prepovedani so tudi korobači. —

Vse napeto čaka, kakšen bo izid. Slišijo se pa že zdaj glasovi, da bo vlada najbrž morala razpustiti tudi ta parlament, kajti mogoče je, da ne bo spodoben za uspešno delo.

## Kaj se sliši po svetu.

### Nepovabljeni gostje.

Nenavadni gostje so te dni obiskali neko znano pariško slaščičarno. Priletel je namreč roj čebel, ki so naglo začele srkati razpostavljene sladkarije. Prišli so gasilci, da bi odgnali nepovabljene goste. A ti so kar naprej praznovali gostijo. Šele čez par ur je prišla obupani gospodinji dobra misel. Odprla je vse ventilatorje, ki so sladkosnede čebele odgnali.

### Drzni sleparji.

V Ferrari sta hotela pri »Banca Popolare« dvigniti dva moža, Olindo Orsini in Marij Joli, od njune vloge, ki je baje znašala 56.706.90 lir, visok znesek. Pri točnejšem pregledu vloge se je pa izkazalo, da znaša ista v resnici samo 6.400 lir. Vknjižba 56.700 lir je bila ponarejena. Ko so hoteli sleparja prijati, se je Orsini postavil z revolverjem v bran. Pri tem se je samokres sprožil in krogla je zadela sleparskega tovariša Jolija, ki se je mrtev zgrudil. Orsinija so nato spravili pod ključ.

### Divji prašiči na Dolenjskem.

V gozdovih v okolici Kočevja so se v zadnjem času zelo namnožili divji prašiči, ki povzročajo kmetom mnogo škode na poljih. Da se nadloga iztrebi, bodo po tamkajšnjih loviščih v kratkem priredili velike love z gonjači.

### Različne žalosti.

V Evropi nosimo v znak žalosti obleke črne barve. Črna barva pomeni izgubo življenjske luči in temino v grobu. Če kdo umrje na Kitajskem, se sorodniki oblečejo v belo, ker ta barva po njihovem predstavlja čistost rajnikovega življenja. V Egiptu velja za žalno barvo temnorjava, kakor je barva odmirajočega jesenskega listja. Prebivalci v Sibiriji žalujejo po kom v sinji barvi, češ, rajnik je odšel v nebo. Abesinci se pa oblačijo za pogreb v sive halje, ker je siva tudi barva zemlje, v katero se rajnik vrača.

### Po čem je zverjad?

Te dni je izšel v Nemčiji cenik divjih zveri za l. 1930. Tu izveš, da stane ena žirafa okoli 45.000 lir, nekaj boljši kup so nilski povodni konji, nosorog velja okoli 80.000 lir, polovico te svote slon, levi najboljše vrste pa gredo za majhen denar. Za 10.000 lir ga že dobiš. Včasih je bil kralj puščave najdražja zverjad, ko so pa živinski zdravniki dognali, da se levi tudi v kletkah dobro množe, je cena levom padla. Razume se, da se za ta cenik zanimajo pred vsem živalski vrtovi in cirkusi, iz radovednosti pa nemara še marsikdo drugi.

### Ukradeni roman.

Te dni je stopila v Varšavi v tramvaj gospodična z ročno torbico. Naenkrat začuti v gnječih, da ji je nekdo potegnil torbico iz rok. Ko se ozre, že ni bilo več nobenega blizu, Okraden-

ka, poljska pisateljica Irena Zarzicka, je šla na policijo javit, da so ji ukradli torbico z rokopisom novega romana »Tabor«.

Naslednji dan je pisateljica prejela od neznane roke pismo: »Cenjena gospica! Pomislite, kako sem se začudil, ko sem v Vaši torbi našel tako lep roman. Prebral sem ga do konca. Nočem Vam delati škode, za to sem pripravljen vrniti roman, če mi izplačate 500 zlatov. Prinašalcu tega pisma dajte odgovor. Policiji pa nikar ničesar ne javite. — Z odličnim spoštovanjem. Tat.« Drugi dan je prišel deček s pismom, kjer lopov piše, naj da pisateljica dečku 500 zlatov in čez 1 uro bo imela svoj rokopis. Zarzicka je brž obvestila policijo, ki je šla za dečkom, ter je res našla na dogovorjenem mestu tatu s torbo in rokopisom. Razume se, da je oboje vrnil brez odškodnine.

### 1800 žensk izgini.

V Seini (reka, ki teče skozi Pariz) so našli razkosano žensko truplo. Ob tej priliki je pariško policijsko predsedstvo sporočilo listom, da je v teku zadnjega leta iz Pariza in okolice izgini 1800 žensk razne starosti, o katerih ni sledu.

### Za norčave ljudi.

Svet je norčav, ženski še bolj. Ker mora svojo notranjo puščobo in brezdelico s čim nadomestiti, so se vrgli na zbiranje las slavnih umetnikov, izbitih zob boksarskih mojstrov ali kosov barvilnih svinčnikov kake filmske zvezde. To zapackano drobnjav hranijo kot svetinjo in jo kot veliko skrivnost zaupajo najožjim dušam.

To moderno duševno razpoloženje, ki vidi v teh rečeh svetinjo, je izrabil neki pariški lasuljar. Razstavil je šop sivih las in spodaj postavil napis: »Kodri največjega duha sedanjih časov Bernarda Shawa. (Ta je angleški pisatelj cinik, ki pa ni nikakor največji mož stoletja). Pariške dame so plačale za kodre bajne cene. Neki kemik pa je kodre preiskal in dognal, da je to navadna — pasja dlaka.

### Ubogi aligator.

Na Alzaškem živi neki kapitan Charles Wall, ki se bavi z odgojo aligatorjev (neke vrste krokodilov). Mož lovi ob ameriškem veletoku Missisipiju jajca aligatorjev in jih v posebnih električnih pečeh izvali. Na dan pridejo ljubke, majhne živalice 10 do 15 cm dolge. Imajo že prav ostre, iglaste zobke in so podobni kuščarjem ali martinčkom. Stanejo pa po 117 lir eden. Kapitan Wall ima v svoji čredi 120 repov; med njimi so tudi po tri in pol metra dolgi krokodili, stari 300 do 400 let, in stanejo okoli 6500 lir. Kupujejo jih pa tovarnarji za ženske čeveljčke in torbice.

### Trpežno kolo.

Neki angleški dnevnik je vprašal svoje bravce, koliko časa je dvokolo uporabno. Eden izmed bravcev je povedal, da ima kolo že več kot 29 let. Ko ga je kupil, je pritrtil nanje števec za razdaljo. Do danes je z njim prevozil 80.000 kilometrov, a je še vedno dobro. Stalo je pa takrat 362 lir.

### Dragi zlatniki.

V Frankfurtu ob Meni v Nemčiji se je zadnjič vršila velika dražba starih novcev. Nekdo si je v svojem življenju naredil lepo zbirko najrazličnejših vrst denarja. Po njegovi smrti so zbirko prodali. Kupcev je bilo mnogo. Nek zlatnik, ki je bil skovan l. 1701., je nekdo kupil za 18.000 lir. Po tri tisoč lir je bilo pa več zlatnikov.

### Iznajdljiv tat.

V Chicagu so zaprli 16 letnega tatu Lovreta Freea, ki je pri svojem delu imel to posebnost, da je vsakega, kogar je okradel, prisilil, da je slekel hlače. Tako ga ni mogel zasledovati. Najrajši je napadal trgovine z enim samim uslužbencem. Nadobudnega Lovreta imenujejo vsi »hlačni bandit.«

### Smo res iz opice?

Kdor bere o različnih neumnih prvenstvih bi res utegnil misliti, da smo. Ni to opiče: g. N. N. iz Pittsburga je dosegel prvenstvo, ker je v 36 minutah pojedel 125 kolačev, gospodična M. N. je prva v plesu, ker je brez prestanka plesala 130 ur, mladenič A. B. je junak lakote, ker je prestal 1 teden brez jedi. In o vseh teh prvenstvih pišejo listi na dolgo in široko in še z debelimi naslovi in podnaslovi. Kdor vsega tega ne bere, mu pravijo, da ima zastarele nazore.

Da so res iz opice, pa potrjuje najnovejši sport iz Amerike. V državi New Jersey je 150 ljudi (vsi so priznani kot možgansko naravno razviti) sklenilo, da bodo čim več časa na dan prebili sede ali čepe — na drevesih. Ta novost je neki ženski tako ugajala, da čepi z dvema otrokoma že 26 dni na neki veji.

Kaj pravite k temu?

### Lehninski samostan.

Letos je minilo 750 let, odkar so ustanovili samostan Lehnin pri Berlinu. V njem so prebivali belo oblečeni menihi cistercijanci, katere so v protestantskih bojih v 16. stoletju pregnali. Velikansko premoženje in posestvo se je polagoma gubilo in drobilo in samostan bi bil bržkone zapadel pozabi, ako bi l. 1617. dva kmeta ne bila našla v podstrešju cerkve zazidanih več vrednostnih predmetov, starih knjig in rokopisov, med njimi tudi znamenito lehninsko prerokovanje, ki govori o usodi nemške države in nemške vladarske hiše. Prerokba napoveduje konec in propad nemške vladarske družine (mišljena je hohenzollernska hiša.) Pruski kralji so se za prerokbo zelo zanimali in naročali zgodovinarjem, naj jo razlagajo njim v prid. Po svetovni vojni so vsi trdili, da se je prerokba izpolnila, kajti Nemčija je izgubila kralja.

**Objave.****Dokolekovanje menic »in bianco«.**

Pred časom smo poročali v »Novem listu,« da se je zvišala menična pristojbina. Kdor ima menico »in bianco,« ki je bila izdana pred 31. julija 1930., naj jo nese registrskemu uradu, da jo dokolekuje. Menice in bianco je treba dokolekovati do 31. decembra 1930.

**Za invalide.**

Invalidno udruženje (Corso Vitt. Em. št. 33., Gorica) javlja vsem invalidom, da so na razpolago službe poštinih selov v sledečih krajih: Brestovica (letna plača 2620 lir), Log (1800 L), Kozana-Vipolže (2340 L), Gojače-Vrtovin-Kamnje (3390 L), Grudenca (1200 L), Sv. gora (2710 L), Dornberg (2540 L), Opatjeselo (3510 L), Ravnica (1700 L), Šlovrenc (2100 L), Kojsko (1620 L), Selo pri Kobaridu (1200 L), Trnovo pri Kobaridu (1130 L), Tolmin (4. okraj, 3450 L), Vrtojba (2150 L), Srednja vas (1880 L). — Pojasnila se dobe pri omenjenem udruženju.

**Kvaternica na Gradu pri Mirnu.**

V nedeljo po kvaternem tednu dne 21. septembra bo na Gradu običajni vsakoletni cerkveni shod. Prilika za sv. spoved od sobote popoldne naprej. V nedeljo ob 10. uri slavnostna pridiga in nato slovesna sv. maša. Popolni odpustek za vse, ki ta dan prejmejo sv. zakramente in pod navadnimi pogoji.

Cerkveno vodstvo na Gradu.

**Gospodarstvo.****Trg kmečkih pridelkov.****Gorica, 10. septembra:**

**Sadje:** grozdje (žlahtnina) 90 do 100, rebula 120, palestinka 180, hruške 180 do 200, češplje (bosanske) 120 do 150, jabolka 120.

**Zelenjad:** fižol v stročju 35 do 40, vrzote 100, koče 50 do 60, paprika 80, solata 40, kumarice 50 do 60, jajčevc (melancane) 80, špinača 50 do 80.

**Krompir** 30 do 40, **jajca** 50, **maslo** 11 do 12.

**Trst, 9. septembra 1930.**

**Sadje:** hruške 200 do 240, jabolka brutto p. netto 160, grozdje 80, 100, 240, fige 120, češplje b. p. n. 160.

**Zelenjad:** radič 50 do 250, zelje 50, solata 80, solatica 140 do 160, melancane 140, fižol v stročju 80, za kozico 140 do 160, bučice 140 do 150, špinača 100, naša 140, paprika 120, blitva 80, pesa 50, paradižniki 40 do 50.

**Krompir** 45.

**JE LI VSE V REDU ZA PRIHODNJO TRGATEV?**

Priprave za trgateg delimo v tri skupine. V redu morajo biti prostori, orodje in posoda.

**Prostori.**

Večkrat so prostori krivi, da se vino pokvari. Zato bi morali v vsaki kleti pred trgatvijo pobeliti vse stene z apnenim mlekom, kateremu doda-

mo 2 do 3% modre galice. Za očiščenje kletnega poda je najboljša vroča voda, dodamo tudi zgoraj navedeno količino modre ali zelene galice. Tla operemo.

Ko so prostori tako očiščeni, je najbolje, če jih zapremo in zažgemo v njih nekoliko žvepla (nekoliko trakev). Tako uničimo v kleti različne trose glivičnih bolezni, predvsem plesni.

**Orodje.**

Orodje: grozdni mlin, stiskalnica in drugo, mora biti tudi očiščeno. Kdor je orodje zanemaril, ima sedaj vse zarjavelo. Potrebno je, da ga očistimo s steklenim papirjem, potem pa operemo z vročo vodo, kateri dodamo 5% sode (na 10 litrov vode po pol kg sode). Kdor je svoje orodje lepo namazal z oljem ali drugačno mastjo, ima orodje nepokvarjeno, a olje in mast je treba odstraniti. To dosežemo, če orodje operemo z vročo vodo in sodo (5%).

**Posoda.**

Pri stiskalnicah ne sme priti mošt v dotiko s surovim železom, ker bi potem vino lahko rjavelo. Če se je lak odluščil ali če dno sploh ni lakirano, ga sami lakiramo z lakom, katerega napravimo takole: v pocinjeni bakreni posodi raztopi 500 gramov kolofonija (colofonio), potem dolij 100 gramov lanenega olja in 400 gramov terpentinovega olja (aqua ragia). Zmesi dodaj še eno ali drugo črno barvo in namaži s suho cunjjo obrisano železo.

Nove cevi in čreva moraš dobro oprati z vročo in potem še z mrzlo vodo. Nove cevi in čreva najprej rabi za mošt in šele potem za vino. Cistaste, kislate cevi in čreva moraš oprati z vročo vodo, kateri si dodal 5% sode. Plesnjiva čreva večkrat operi z raztopino vode, v kateri si raztopil 5% apnenega bisulfita (bisulfito di calce).

Bednje, orne, brente, brentače in koše operi z vročo vodo, kateri si dodal 2% sode, potem pa še enkrat z vodo, v kateri si raztopil 5% metabisulfita.

Kako popraviš in pripraviš vinsko posodo, čitaj v prihodnji številki.

**Snet na koruzi.**

Vse polno snetljivih gob visi na koruznih steblih, ki prej ali slej omagaajo. Zrnja ni, četudi bi se snetoba ne razvila na klasu, temveč na zastavici ali kje na stebelu.

Gobe je treba odstraniti s celo rastlino vred, vse skupaj pa sežgati. Moti se, kdor hoče snet tako uničiti, da vrže gobo na gnojišče, steblo pa vrže kravi. Tako snetljivost širimo. Najmanjši črni prašek iz gobe zadostuje, da bo drugo leto koruza zopet snetljiva. Zato pa je treba gobo sežgati, in sicer preden se je na polju razpočila in svoje trose razširila po njivi, kjer bodo prezimili in spomladi napadli rastoča stebelca. Zato v ogenj s snetljivimi stebli. Le tako boš premagal snetljivost, katere je letos precej.

**Letošnja vinska letina.**

Po zadnji številki lista »L' Italia vinicola ed agraria«, glasila državnega podtajnika poslanca Marescalchija, posnemamo, da bo letošnja trgateg za eno osmino manjša kot lanska in da bo dala 36 milijonov hl vina nasproti 41 milijonom v lanskem letu.

**Pri krmljenju konj**

pazi na to, da krmiš najprej seno, potem konja napoji in končno mu daj ovsa. Grobo krmo, kot je slama, pokladaj zvečer.

**Soba** z eno posteljo se odda. — Trst, via Tiziano 2/II., vrata 15.

**Knjigovodja** za nekaj ur dnevno, gre tudi na deželo. Ponudbe po tržaško podupravo.

**Pridno** in pošteno dekle išče kakršnekoli službe. Naslov pove uprava.

**Karbidno luč** za celo hišo prodam za vsako ceno, ker imam električno. Lampe, Montenero d' Idria.

**Hiša** na državni cesti tik Ajdovščine, z gostilniško koncesijo, hlevom in nekaj zemljišča se radi selitve proda. Za pojasnila prašajte na naslov: Hiša 24, Montenero d' Idria.

**ZA OBUVALO RABITE SAMO ČISTILO****LODIS,****KI USNJE OHRANI, OMEČI  
IN OSVETLI.****Izdelek tvrdke „SIDOL COMPANY“ - Trst, via della Fonderia 3.**

### Shranjevanje tropin.

Opozorjamo vse vinogradnike, da smejo držati doma tropine le do 15. novembra. Po imenovanem roku smejo biti tropine:

1. le v zalogah žganjaren, torej pod kontrolo finančnih nastavljenecv, ki bodo skrbeli, da bodo tropine res tudi porabljene,

2. pomešane s krmo (otrobi, rezanico, senom, itd.),

3. zelo kisle ali drugače pokvarjene,

4. osušene ali

5. premešane z živinsko soljo, in sicer z najmanj 1 kg soli na kvintal tropin.

Kdor bo po 15. novembru imel nepokvarjene tropine doma, bo kaznovan.

### Cena medu in voska.

Radi splošne svetovne gospodarske krize so padle tudi cene vosku in medu. Največ medu prihaja danes iz Amerike in iz Rusije, ki sta vse trge preplavile z nizkimi ponudbami. Ameriški med ponujajo danes po 2,30 do 3 lire za kg, vosek pa ima srednjo ceno 10 do 14 lir za kg. Pri nas so cene nekoliko višje.

### Zakaj bom sejal zgodnjo pšenico?

Sejal bom vrste Damiano Chiesa, Mentana, Villa Glory, Ardito zato, ker:

1. mi dajo v splošnem višji pridelek kot domače ali druge poznejše vrste; zgodnja pšenica tudi tako kmalu ne poleže kot pozna;

2. žito lahko očuvam pred točo ali neurjem, če ga spravim s polja 10 do 20 dni prej;

3. lahko sejem zgodnjo pšenico tudi še novembra meseca, dočim mora druga biti v zemlji že oktobra. Do takrat pa mogoče nisem še obral vse koruze in zelja;

4. uči izkušnja, da se med zgodnje vrste pšenice vsejana detelja bolje razvije kot posejana med pozne, pri katerih se dobi prvo leto le ena pičila košnja, dočim dobimo pri zgodnjih dve.

To so razlogi, ki bi morali vsakega kmetovalca prepričati, da seje zgodnje vrste pšenice in ne poznih.

### Žanje v vinogradu...

Šel sem in videl, da je žela v vinogradu; žela pa je plevel izpod še ne ostaranih trt, na katerih pa je bilo bore malo grozdja; tudi poganjki niso bili haš bobotno razviti, temveč bolj krmižljavi.

Zastonj je vsako zvijanje! Kdor hoče imeti močne trte z obilnim pridelkom, mora trte negovati; mora jih okopati vsaj dvakrat v letu. Na noben način ne zadostuje povleči enkrat plug-osipalnik skozi vrste trt, ker se razvije plevel kaj kmalu. Kjer pa je plevel, tam ni pridelka, posebno pri trti.

Tista žena je sicer žela, a trgala ne bo.

### Mobilizacija čebel.

Ali bo vojna? Ne, temveč ajda cveče in kjer so velika ajdova polja, tja vozijo čebelarji svoje čebele na pašo. V noči od 13. na 14. avgusta je peljal

poseben vlak z Gorenjske nad 20 vagonov panjev s čebelami na razna ajdova pasišča. Še večja armada pa je šla na štajerska ajdova polja. Pri tem se je pa opazila strateška napaka, da je bilo na nekaterih krajih zbranih preveč armad, na drugih pa jih je pri manjkovalo.

Pri nas mobilizacija čebel ne doseže takega obsega, vendar pa prepeljejo naši muharji marsikateri voz čebel na Kras, kjer je razširjena ajda. Seveda se strateške napake delajo tudi pri nas.

### Hočeš saditi breskve?

Če se hočeš resno pečati z breskvami, potem se zavedaj, da zahteva ta sadna vrsta predvsem mnogo ljužbežni, potem pa poznanje rastline, njenih potreb in sovražnikov. Brez tega ne gre, rajši jih ne sadi.

### Pravila za molžo na Danskem.

Za molžo imajo na Danskem sledeča pravila, po katerih bi se morali ravnati tudi naši živinorejci, da bodo imeli več uspeha. Z nepravilno molžo lahko pokvariš kravo. Pravila so na Danskem pibita v ondotnih hlevih in enako bi morala biti tudi pri nas. Vsak naš živinorejec naj si jih vsaj dobro zapomni.

1. *Krava je živa stvar, ki čuti kakor človek.* Lepo ravnanje s kravo olajšuje molžo in donaša več mleka.

2. *Z vajo se vime popravlja.* Zato je treba dobro izmolzavati, da se vime bolj razvija in da dobimo boljše mleko, zlasti če pomislimo, da ima zadnje mleko največ tolščobe. Zadnje kaplje so sama smetana.

3. *Molzi dobro!* Seske objemaj s celo dlanjo, mleko pa krepko iztiskaj od zgoraj navzdol, ne pa samo s tem, da vlečeš na seskih. Molže ni ustavljati, dokler ni mleko pomolženo do zadnje kaplje. Pred molžo in po molži božaj kravo, ker ji to ugaja.

4. *Čistota pri molži.* Posoda za molžo mora biti popolnoma čista. Pred molžo in po molži umi roke; dokler molžeš, morajo biti roke suhe. Čist in snažno oblečen moraš biti tudi ti!

5. *Zdravje vimena.* Če zapaziš na vimenu kake rane ali poškodbe ali pa če vidiš, da je mleko redko ali kaj izpremenjeno in si sam ne znaš pomagati, je prav, da se posvetuješ s pametnim sošedom in da pokličeš, če treba, živinozdravnika.

6. *Čas molže.* Z molžo je pričeti zmeraj točno ob istem času; če imaš več krav, jih moraš mlesti zmeraj v istem redu.

# Nove postave.

## PREKLIC OPOROKE.

Prejeli smo o tem predmetu razna vprašanja. Da ne bomo pismeno odgovarjali, razložimo v »Novem listu«, kako se po italijanski postavi lahko preklic oporoka.

Bistvo oporoke je v tem, da jo mora oporočnik svobodno napraviti. Vprav zaradi tega je tudi dovoljeno že napravljeno oporoko kadarkoli preklicati. Čl. 916. civ. zakonika določuje, da se oporočnik tej pravici ne more niti odreči in je vsak tozadevni pogoj ali dogovor brez veljave. Oporočnik mora imeti seveda pravno sposobnost, če hoče preklicati oporoko.

## Kako preklicješ oporoko na izrazit način?

1. Z novo oporoko, ki vsebuje izrecno izjavo, s katero zapustnik preklicuje svojo prejšnjo oporoko. Zapomniti si je treba, da je mogoče preklicati javno in tajno notarsko oporoko z novo lastnoročno oporoko. Primer: Peter Podgornik je bil slab in je zato napravil notarsko oporoko dne 30. okt. 1929. Pozneje je ozdravil ali se premislil in skesal in bi rad preklical notarsko oporoko. To lahko stori, ne da bi imel kakšne stroške. Naj vzame kos papirja in nanj napiše tele besede: Preklicujem svojo oporoko, ki sem jo napravil pri notarju dne 30. okt. 1929. Čepovan, dne 30. dec. 1929. Podgornik Peter. Z zasebno listino ni mogoče drugače preklicati oporoke. Zasebna lista mora odgovarjati vsem zahtevam lastnoročne oporoke, drugače je vsak zaseben preklic oporoke brez veljave.

## ZAHVALA.

Ob bridki izgubi naše ljubljene

### FRANČIŠKE SEVER,

ki nas je za vedno zapustila dne 25. avgusta v najlepših mladih letih, se pristrčno zahvaljuje mo za vse sočuvstvovanje, katerega smo bili deležni. Posebno zahvalo dolgujemo vlč. g. župniku Dominiku Janežu, potem pa g. nadgozdarju Knežavreku, vsem domačim fantom in dekletom, posebno tistim iz Marijine družbe ter vsem, ki so pokojnico obiskovali in jo spramili na zadnji poti, darovali cvetje in nas tolažili.

Bukovje, 5. septembra 1930.

Zalujoča družina Sever.

## Zahvala.

Za vse sočuvstvovanje in vso ljubezen, ki smo jo bili deležni ob smrti naše preljube mame

### Kristine Premru,

se vsem najsrčneje zahvalujemo. Najtoplejšo zahvalo izrekamo zlasti domačemu g. župniku č. g. Janežu Kovaču za tolažbo v poslednjih urah, g. zdravniku dr. S. Pavličič za ves njegov trud, č. duhovščini za spremstvo na zadnji poti, družbam, društvom, pevcem in vsem, ki so od blizu in daleč prihiteli, da se še zadnje poslovijo od naše drage, mile mame. — Ponovno srčna hvala vsem za vse, Bog vam najobilneje povrne!

Št. Vid pri Vipavi, 9. septembra 1930.

Zalujoči ostali.

2. Na izrazit način lahko prekličesh vsako oporoko tudi s tozadevno izjavo pri notarju v navzočnosti štirih prič. Prekličeno izjavo mora zapustnik podati sam osebno pred notarjem in štirimi pričami in ne more tega opravila izvršiti po pooblaščenju.

Kakor je oporoka lahko pogojna, istotako pogojen je lahko tudi preklic oporoke. Če se pogoj, od katerega je odvisen preklic oporoke, ne izpolni, je preklic brez veljave in prvotna oporoka ostane v veljavi, če je preklic odvisen od pogoja, ki je profinraven, protizakonit ali nemogoč. »Preklicujem oporoko, v kateri sem imenoval svojega sina Ivana za dediča, če se ne loči od svoje žene.« Tak pogoj bi bil protizakonit in zato je preklic brez veljave in Ivan ostane kljub preklicu dedič.

Preklic oporoke je neveljaven, če je bil napravljen pod odločilnim vplivom znatnih razlogov.

3. Vobče je mogoče preklicati oporoko na več načinov, v prvi vrsti z novo oporoko, ki vsebuje oporočne določbe, katere so nasprotne oporočnim določbam v prvotni oporoki. V tem primeru je treba smatrati za preklicane in zato za razveljavljene oporočne določbe prejšnje ali prejšnjih oporok, ki se po zapustnikovi volji ne strinjajo z oporočnimi določbami zadnje oporoke. Če so pa vse določbe prejšnjih oporok v nasprotju z oporočnimi določbami zadnje oporoke, so iste vse razveljavljene. Nasprotstvo med določbami je pa lahko stvarno ali pa odvisno od zapustnikove volje. Primer: Vinko Vodopivec je zapustil v prvem testamentu svoje zemljišče sestri Ivani. Pozneje je napravil drugo oporoko in zapustil isto zemljišče svojemu bratu Andreju. Tu gre za stvarno nasprotje, oba, sestra in brat ne moreta dobiti zemljišča, dobi ga lahko le sestra ali le brat; v našem primeru ga dobi brat, ker mu je bilo zapisano v zadnji oporoki.

Drugi primer: Janez Laharnar je napravil dve oporoki; v prvi je imenoval svojega sina Ivana za dediča; v drugi pa svojega sina Jakoba. V tem slučaju ne moremo govoriti o stvarnem (materijalnem) nasprotstvu obeh oporok, kajti prav lahko mogoče je, da je hotel Janez Laharnar imenovati oba svoja sinova za dediča; mogoče pa je tudi, da je hotel sina Ivana izključiti od dedovanja.

Tretji primer: Matija Gradnik je zapisal v prvi oporoki svoji hčerki Mariji hišo »na klancu« št. 205; v drugi oporoki ji je zapisal hišo »ob bregu« št. 305; tudi v tem primeru ni govora o stvarnem nesoglasju, kajti hči Marija bi lahko in zelo rada dobila dve hiši. V našem primeru je torej mogoče, da je hotel M. Gradnik zapustiti svoji hčerki obe hiši, istotako pa je tudi mogoče, da je želel, da dobi hči Marija le hišo št. 305. Kako naj se torej v podobnih slučajih, ko ne gre za stvarno (materijalno) nasprotstvo med različnimi oporokami, ugotovi prava in zadnja zapustnikova volja? Tu ni mogoče dati splošnega pravila, ker v našejni mogoče poznati zapustnikove

volje. Zato je treba v vsakem posameznem slučaju to voljo šele ugotoviti. V prvi vrsti mora služiti v ta namen oporoka; če pa oporoka sama ni zadosti jasna, da bi se zapustnikova volja ugotovila, se ista lahko izpriča tudi z drugimi listinami in drugimi dokazi. V dvomu pa se je treba odločiti za to, da ni nasprotva med oporokami in da zaradi tega ni bila preklicana prva oporoka. V dvomu torej lahko veljajo določbe raznih oporok, če se nasprotstva med njimi ne da z vso gotovostjo dokazati.

#### Pametna določba.

Člen 921. določa, da ostane preklic prejšnje oporoke v veljavi, čeprav bi se ne mogla izvršiti poznejša oporoka, s katero je zapustnik preklical prejšnjo oporoko, kar je v poznejši oporoki imenovani dedič ali voliojemnik (legatar) umre, ali ker je za dedovanje nesposoben ali ker se je odrekel dediščini ali zapisu.

a) Zapustnik molče lahko tudi preklic oporoko, če jo na en ali drugi način uniči, če jo n. pr. prečrta, izbríše, raztrga, zažge. Če pa uniči oporoko tretja oseba ali če se oporoka slučajno uniči ni govora o preklicu, čeprav bi zapustnik za to zvedel in čeprav bi ne napravil druge oporoke. Zato je mogoče vedno dokazati, da je oporoko uničila tretja oseba ali da se je slučajno uničila in zahtevati, da se intervenirani osebi priznajo pravice, ki ji pritičejo po oporoki.

## Nove velike pošiljke blaga za jesenski čas pri tvrdki ALL' ECONOMIA FAMILIARE

Trst - Piazza Ponterosso N. 5

Mušola iz bombaževina . . . po L. 3.50.  
blago iz bombaž., dvojne viš. od L. 3.90 naprej,  
blago volneno za površnike  
150 cm visoko . . . . . od L. 10.— naprej,  
blago s četrkotnimi risbami za halje . . . . . od L. 3.50 naprej,  
mušola volnena v vseh barvah od L. 8.50 naprej,  
panama beli in barvan . . . . . od L. 3.50 naprej,  
popelin, zelo fin, za srajce . . . . . od L. 3.50 naprej,  
flaneta (Lawn Tennis) v vseh barvah . . . . . od L. 2.30 naprej,  
frštanjast pike za srajce . . . . . od L. 3.50 naprej,  
orleans volneni za halje . . . . . od L. 4.50 naprej,  
cajh za hlače v dvojni višini od L. 7.90 naprej,  
madapolam . . . . . od L. 1.70 naprej,  
platno »Madonna«, težko . . . . . od L. 2.50 naprej,  
platno za rjuhe . . . . . od L. 3.90 naprej,  
platno za rjuhe dvojne višine od L. 2.90 naprej,  
jajena kožica . . . . . od L. 2.75 naprej,  
brisače iz pristin. lanu, meter od L. 2.75 naprej.  
Bogata zaloga brisač: gobastih, bombaževinastih, lanenih, nogavic, majje itd. po cenah brez konkurence.

**Zobni zdravnik**  
**dr. Robert Hlavaty**  
v TRSTU,  
**SE JE PRESELIL**  
v ulico **CARDUCCI 10/II.**  
Ob sredah in sobotah ordinira  
v **POSTOJNI**

**13. PIAZZA ED. DE AMICIS**

**GORIŠKI**

**AL**

**GRAN RIBASSO**

**na**

**KORNUNU 13.**

**SE PRIPOROČA CENJENIM ODJEMALCEM**  
**ZA OBILEN OBISK**

**NA NOVO ZALOŽENE TRGOVINE Z**  
**MANUFAKTURO.**

**13. PIAZZA ED. DE AMICIS**



### NAGROBNE SPOMENIKE

iz najtrdnjega kraškega kamna iz lastnega kamnoloma, ki kljubuje vsem vremenskim neprilikam, izvršuje po zmernih cenah

**ANTON GUSTIN,**  
REPENTABOR (Monrupino),  
pošta OPIČINA.

Na željo pošilja raznovrstne načrte in cene proti povrnitvi, brez obveznosti za naročilo. Po dogovoru postavi spomenik sam na mesto.

## Vprašanja in odgovori.

*Vprašanje št. 631:* V zalogo pšenice so prišli metulji. Kako jih uničim? — *Odgovor:* Ali ste čitali v 28. št. »Novega lista« članek »Žetev in žitna shramba«? Čitajte! Metulj, katerega omenjate, je prav nežen metuljček žitnega molja, ki pa kljub svoji nežnosti napravi veliko škodo. Uničite ga kot je opisano v zgoraj navedenem članku.

*Vprašanje št. 632:* V stanovanju opažam stenice. S čim jih uničim? — *Odgovor:* Najprej čistost, snaga, red. Prekuhajte, oziroma pripravite vse pohištvo, posteljnino in perilo, v zaprtih prostorih pa razplinite mnogo flita (dobite v drogeriji) ter jih pustite zaprte vsaj nekaj ur. Če pa je hiša stara in ima slabe zidove in stare podove, boste uničili stenice samo, če hišo zažgete, ker je ne morete skuhati v vroči vodi.

*Vprašanje št. 633:* Kupil sem staro hišo, ki je imela že nad 100 let poseben stranski vhod. Sosed mi sedaj prepoveduje ta vhod. Ali je opravičen? — *Odgovor:* Ne, če je bil dotični stranski vhod v rabi več kot 30 let.

*Vprašanje št. 634:* Sosedovi orehi delajo veliko škodo na moji slamnati strehi. Ker noče sosed dobrohotno odsekati dotičnih vej, vprašam, če ga lahko k temu prisilim? — *Odgovor:* Če segajo veje na Vašo streho, ga lahko prisilite s tožbo, da orehe obseče.

*Vprašanje št. 635:* Mati je umrla lansko leto pri starejšem bratu, kjer je bila dolgo bolna. Brat pravi, da mi ne pritiče nič, ker da je imel velikanske stroške z materjo. Ali imam pravico do dedovanja? — *Odgovor:* Pravico do dedovanja imate, a samo po sebi se razume, da morate tudi Vi sorazmerno prispevati k vzdrževanju matere.

*Vprašanje št. 636:* V več lekarnah sem vprašal po navadni brinjevici, kadulji, kolmežu, materini dušici, pljučnici itd., a nikjer jih nisem dobil. Imam knjigo, ki pa nima slik. V kateri lekarni bi dobil zgoraj imenovane rastline? — *Odgovor:* Navadna brinjevica je navadno brinje, katerega je pri Vas še preveč. Če hočete spoznati imenovane rastline, si naročite pri Katoliški knjigarni v Gorici knjigo »Zelišča v podobah«; v njej so barvane slike rastlin, ki jih želite. Večina jih je pri Vas.

*Vprašanje št. 637:* Med vojno je bila napravljena cesta čez moje zemljišče. Odškodnine mi ni nihče plačal. Po vojni občina dotične ceste ni vzela v svojo posest, ker je ne rabi, sedaj pa jo rabijo le nekateri posestniki. Ali jo lahko zgradim? — *Odgovor:* Če si ni pri lastila ceste ne občina ne dežela ne vojaška oblast, lahko zgradite cesto, seveda le kolikor pride v poštev Vaše zemljišče. Iz previdnosti pa napravite to v sporazumu z občino.

*Vprašanje št. 638:* Moja hiša meji na sosedov vrt. Ali lahko napravim okna v tistem zidu, ki meji na vrt? Ne želim železnega omrežja. — *Odgovor:* Okno lahko napravite, toda le z železnim omrežjem. Odprtine v mreži ne smejo biti večje ko eden decimeter.

*Vprašanje št. 639:* Kupil sem motor na 4 štirikolesne obroke. Sedaj zahtevajo od mene tudi obresti. Ali sem jih dolžan plačati? — *Odgovor:* Če se niste pri pogodbi obvezali plačati obresti, jih trgovec ne more zahtevati.

*Vprašanje št. 640:* Sosed je pri električni napeljavi postavil brez moje vednosti droge sredi mojega travnika. Ima li pravico? Ali mu lahko zabranim? Ali mi pritiče odškodnina? — *Odgovor:* Brez Vašega dovoljenja ne bi smel sosed postaviti drogov. Sicer pa Vam mora plačati primerno odškodnino. Najbolj pametno je, da izročite zadevo odvetniku.

# „MAGAZZINI DEL POPOLO.“

L. CHIECO.

## MANUFATTURA TRST, GORICA,

Piazza Garibaldi 1.

Via Mazzini 8.  
(prej via Municipio).

### KER SE PISELIMO RAZPRODAJAMO

ZADNJI TEDEN VSE

BLAGO V ZALOGI

PO POLOVIČNIH CENAH!!!

Oskrbite se pravočasno!!!

TRST,

Piazza Garibaldi .

GORICA,

Via Mazzini št. 8.  
(prej via Municipio)

### NAJTRDNEJŠE POHIŠTVO

IN ZAJAMČENO  
PO NAJNIŽJIH CENAH

dobite v tovarni

**G. BIECHER**

TRST — Via dell'Istria 27.

Najbolj moderne sobe, kuhinje in jedilnice. Razpošiljamo po deželi.

**Veliki popustil**

Zelo važno za skrbne gospodinje in krčmarice!

Aluminijeva posoda na vago po 25 lir kg.

Zelo znižane cene. Po naravnost smešnih cenah razprodajamo razno vrstno kuhinjsko posodo in druge hišne potrebščine.

Trst, via Carducci 3  
(nasproti bivši vojašnici.)

### Tvrška Teod. Hribar - Gorica,

CORSO G. VERDI št. 32.

priporoča svojim starim odjemalcem domače in inozemsko blago vseh vrst, posebno veliko izbero črnega sukna za čast. duhovščino in platno znanih tovarn Regenhart & Raymann za cerkvene prte.

Perilo za neveste od najnavadnejših do najfinejših vrst in vse potrebno za njihovo popolno opremo.

BLAGO SOLIDNO.

CENE ZMERNE.

**Vprašanje št. 641:** Sem vdova in mati 10 otrok, katerih eden živi v Jugoslaviji in ima tamkajšnje državljanstvo. Ali bi lahko dobila kako družinsko podporo ali dosegla znižanje davkov? — **Odgovor:** Prošnjo za podporo lahko napravite preko prefektore na načelnika vlade. Pravice do znižanja ali oproščanja nekaterih davkov pa nimate, ker niso vsi Vaši otroci italijanski državljani.

**Vprašanje št. 642:** Občina mi je naložila 50 lir davka na skupinski delež. Ker mi pa delež ne nosi 50 lir, sem hotel prepustiti istega občini, pa noče o tem ničesar slišati. Ali mi lahko napravijo rubež tudi na druge parcele? — **Odgovor:** Napravite na občinske davčno komisijo prošnjo, da Vam davek zniža. Občina lahko zarubi tudi drugo Vaše premoženje, še posebno premoženje.

**Vprašanje št. 643:** Ali bi lahko tukaj vpokojeni učitelj dobival pokojnino v Jugoslaviji, če se preseli tja iz važnih družinskih razlogov? — **Odgovor:** Vpokojeni učitelji lahko dobivajo pokojnino v inozemstvu, če imajo zato upravljene razloge. Prošnjo je treba vložiti na prefekturo. V prošnji mora biti navedeno, da dobiva vpokojenec pokojnino od »Direzione Generale della Cassa Depositi e Prestiti« v Rimu, in sicer preko deželne zakladnice. Isto tako mora biti v prošnji omenjeno, kako naj se pokojnina izplačuje: ali preko pristojnega italijanskega konzulata v inozemstvu ali preko posebnega pooblaščenca v kraljevini. Pooblaščenec mora seveda imeti zato notarsko pooblastilo.

**Vprašanje št. 644:** Iz raznih krajev prejema mo vprašanja, ali sme občina predpisati 40 in še več lir davka za psa čuvaja? Da ne bo treba vsem pismeno odgovarjati, priobčujemo v »Novem listu« tale **Odgovor:** Občina ne sme za psa čuvaja predpisati več ko 20 lir. Če predpiše več ko 20 lir za psa čuvaja, je treba najprej v roku 20 dni rekurirati na občinsko davčno komisijo; če občinska komisija rekurz zavrne, je treba napraviti priziv na deželni upravni odbor (Giunta Provinciale Amministrativa) istotako v roku 20 dni.

**Vprašanje št. 645:** Katere določbe so veljavne v italijanski armadi glede plačevanja stanovanj in škod nastalih tekom orožnih vaj? Nekateri trde, da plača davkarja, drugi, da plača občina? — **Odgovor:** Najemnino za stanovanja plača občina, ki dobi ta denar od vojaškega poveljstva. Odškodnino za škodo, ki je bila povzročena ob priliki vojaških vaj, pa izplačuje posebna častniška komisija, ki pride na lice mesta takoj po dokončanih vajah. Če se ne morejo oškodovanci sporazumeti s komisijo, lahko zaprosijo za povišanje odškodnine pri »Ufficio Fortificazioni« v Vidmu ali v Trstu.

### Lahek motor, 175 cm<sup>3</sup>. znamke M. M.

ki lahko vozi brez dovoljenja in brez tablice, za šport in velike ture, se proda na obroke. Porabi zelo malo bencina. — Vprašajte za cenik. — Edini zastopnik je U. Barbolini. — Delavnica je v Trstu, Viale Regina Elena, št. 27.

Ta teden je izšla

»DRUŽINSKA KUHINJA«.

Sestavila Marta Uršičeva.

Ta nova, 500 receptov obsegajoča knjiga stane PET LIR.

Katoliška knjigarna v Gorici.

Ortoped N. BECCHI — TURIN,  
via Ormea šte. 32.,

IZVEDENEC ZA ZDRAVLJENJE

# K I L E

BREZ OPERACIJE.

Bolni na kili se lahko z zaupanjem obrnejo na osebno znanega in izkušenega ortopeda ter pri njem naročijo posebno pripravo za zdravljenje.

## Nova izvirna izjava.

Podpisani se je prepričal, da je zdravljenje z ortopedičnimi aparati N. BECCHI iz Turina zelo dobro in uspešno.

Vsaka kila, še tako velika in navidezno nezdravljiva, se odstrani in se niti deloma več ne pojavi po rabi aparata BECCHI.

Podpisani bo vedno predpisoval omenjene aparate, ker je prepričan o dobroti in splošnem uspehu, ki ga imajo pri bolnih na kili.

Dr. KARL BORTOLOTTI,  
Trst, 4. julija 1930. (VIII).

Opozarjamo, da bodo ortopedi N. Becchi in njegovi pomočniki prišli v naslednje kraje:

v **GORICO:** v nedeljo 5. in ponedeljek 6. oktobra v hotel »Angelo d' Oro«,

v **Čedad:** 7. oktobra v hotel »Trieste«,  
v **Kormin:** 8. oktobra v hotel »Leon Bianco«,

v **Tolmin:** 9. okt. v hotel »Modrijan«,  
v **Idrijo:** 10. oktobra v hotel »Didič«,  
v **TRST:** vsako nedeljo in v soboto 11. oktobra na Corso Vitt. Eman. III. šte. 41, I. nadstropje,

v **Portogruaro:** 16. oktobra v hotel »Bompan«,

v **Tržič:** 17. oktobra v hotel »Cervo«,  
v **PULJ:** 18. okt. v hotel »Miramare«,  
v **Zader:** 19. oktobra v hotel »Bristol«,  
na **Mali Lošinj:** 20. in 21. oktobra v hotel »Italia«,

na **Osor:** 22. okt. v hotel »Obsirto«,  
na **Cres:** 23. oktobra v hotel »Adria«,  
v **Moščenice:** 24. oktobra v hotel »Armanda«,

na **REKO:** v soboto 25. in nedeljo 26. oktobra v hotel »Rojal«,

v **Labinj:** 27. oktobra v hotel »Monte Maggiore«,

v **Pazin:** 28. oktobra v hotel »Roma«.

N. B. — Da se izognete pomoti, izrežite ta oglas in ga prinesite s seboj.

**T O L M I N**  
Zdravnik - kirurg - zobni zdravnik  
**dr. P. Ugo Netzbandt,**  
izvežban na kilitkah na Dunaju in v Monakovem  
(na Bavarskem)  
sprejema  
v Tolminu vsako soboto in uedejlo  
(pri drju Bussiju),  
v Gorici druge dneve v tednu (via Dante 10).



JOK  
KRIK  
JEZA  
TRMA  
SAMOGLAVNOST

Evo kako sprejme vaš otrok zdravila posebno pa ricinovo olje.

Odvajalni čokoladni bonbon ARRIBA, katerega smatrajo otroci za slaščico, je edino sredstvo, katero pozdravijo otroci s ploskanjem, nasmehom in z izrazom veselja.

ARRIBA je edino čistilno sredstvo, ki učinkuje v resnici dobro. Dajte ga vašim otrokom in vzemite ga tudi vi, ker koristi mladim in starim.



L 0-50  
komad

# ARRIBA

ČISTILNI ČOKOLADNI BONBON

VIA RIBORGO 25,  
**V TRSTU, NOVA TRGOVINA ČEVLJEV**  
**(25) „CONCORRENZA CALZATURE,“ (25)**  
**(TEKMA ČEVLJEV),**

Nekaj primerov našega

PRVENSTVA V ZNIŽANJU:

moški čevlji, zelo močni, šivani iz črne telečje kože lir 39.— par,  
moški čevlji, nizki, zelo močni, šivani, iz rumene telečje kože lir 49.— par,  
moški čevlji, težki, z lesenimi žeblički, iz črne kravje kože lir 44.— par,  
ženski čevlji, črni, zelo močni, šivani, z usnjato peto lir 32.— par,  
ženski čevlji, iz rumene telečje kože in svetlega ševro, z usnjato peto lir 45.— par,  
ženski čevlji v najmodernejših barvah in veliki izberi, z usnjatimi in lesenimi petami po lir 29.—, 33.—, 35.— par.

Razven tega imamo v zalogi veliko izbero čevljev za otroke po cenah, ki pobijajo vsako konkurenco.

## Valuta — tuji denar.

Dne 10. sept. si dal ali dobil za	
1 dolar	19.07 lir
1 angl. funt	92.80 »
100 dinarjev	33.85 »
100 šilingov (avstr.)	269.80 »
100 čeških kron	56.67 »
100 nemških mark	454.90 »
100 švic. frankov	370.60 »
100 franc. frankov	74.97 »
100 belga	266.50 »
Beneške obveznice	76.05 »
»Consolidato«	80.95 »

## Loterijske številke

dne 6. septembra 1930.

Bari	25	53	49	1	33
Florenca	23	30	73	58	31
Milan	41	88	20	65	60
Neapolj	8	40	77	53	13
Palermo	78	44	73	11	21
Rim	85	60	73	22	6
Turin	57	9	59	79	2
Benetke	39	71	15	75	10

Semnji v prihodnjem tednu.

Nedelja, 14. sept.: Materija, Cer-  
kno, Sv. Križ na Vipavskem.Ponedeljek, 15. sept.: Motovun,  
Čezsoča, Dornberg.Torek, 16. sept.: Slivje pri Kozini,  
Barban.Sreda, 17. sept.: Nabrežina, Za-  
gorje.

Četrtek, 18. sept.: Buzet.

Sobota, 20. sept.: Vipava, Bazovica.

## TOLMIN.

**Preizkušeni  
zobni zdravnik  
ROBERT BERKA**  
SPREJEMA  
kot doslej  
vsake vedeljo pri  
drju Serjunu v Tolminu,  
ostale dni pa  
v GORICI, Corso Verdi 36.

## IZJAVA.

Obžalujem besede, ki sem jih rekla  
g. Antonu Pucelju dne 23. maja v Sol-  
kanu.

Jožefa Boštjančič.

## ZDRAVNIK

**dr. Gresic Adalberto,**  
mladi  
(starejši sin),  
sprejema vedno v svojem  
ambulatoriju  
v GORICI,  
na Travniku (Piazza Vittoria) št. 14/1,  
nad lekarno Cristofoletti.

Odgovorni urednik dr. Engelbert Besednjak.  
Tiskala Katoliška tiskarna v Gorici,  
Riva Piazzetta št. 15

## Mali oglasi.

Vsaka beseda stane 50 stot., debelo tiskana i lro,  
najmanj 5 lir. — Na vprašanja brez znamke ne od-  
govarjamo. Če je navedeno posebno geslo, pošljite  
penndbe nli odgovore v zaprtem ovitku, na katerem  
je navedeno geslo.

Edini pooblaščenec za nabiranje oglasov za naš list v tržaški občini,  
starih pokrajinah Italije in v Jugoslaviji je Pubblicità G. Cehovin, Trst,  
viale XX Settembre 65, tel. 83—34.

**Pohištvo** nudi širom naše dežele znana  
industrija pohištva Štefan Gomišček, Solkan  
280. Tu je velika izbora oprave iz trdega lesa  
po najnižjih cenah. Ne zamudite prilike!

**Vsakovrstni darovi za birmo** po nizkih  
cenah. Kupujemo rabljeno zlato in srebro po  
najboljši ceni. »Moderna zlatarna«, Corso Ver-  
di 13, Gorica, (nasproti novega zelenjadnega  
trga).

**Gramofone**, gramofonske plošče (tudi  
slovenske), fotografske potrebščine na drobno  
in debelo dobite v knjigarni *Wokulat*, Gorica,  
Corso Vitt. Eman. III. št. 7.

**Zdravilne posebnosti.** Lekarna G. Ca-  
stellano, last F. Bolaffio, Trst, via Belli, vogal  
via dell' Istria 7, tel. 64—85.

**Gospodinjstvo** v župnišču prevzame vdo-  
va z materjo za samo hrano in stanovanje; obe  
voljni obdelovati zemljo. Naslov pri podupra-  
vi v Trstu.

**Neveste pozor!** 2 omari, 2 postelji, 2  
nočni omariči, umivalnik z ogledalom in  
namorjem, vse iz trdega lesa, 2 žimnici iz  
30 kg volne, 2 vzmeti, vse za lir 1890. Tapet-  
nik, zaloga pohištva Jelerčič, Torrenova di  
Bisterza. Naročila se sprejmejo tudi pri po-  
družnici v Postojni, zraven cerkve.

**Radi selitve** razprodajam po znižanih  
cenah šivalne in kmetijske stroje: stiskalnice  
(preše), grozdne mline, pluge, brane itd. —  
*Franc Saunig* — Gorica, via Carducci 25.

**Ivan Kacin, tovarna orgel, Gorica,**  
Piazza Tommaseo 29. Najstarejša in najbolj  
zanesljiva trvdka, kjer dobite harmonije že za  
700.— lir, prvovrstne pianine za 3500.— lir,  
ventilatorje za orgle za 2500.— lir. — Zahte-  
vajte cenik!

**Dva vajenca** za čevljarstvo obrt sprejme  
čevljarški mojster Anton Bratuž, Idrija. Va-  
jenca morata sama skrbeti za hrano.

**Gnjati (pršute)** s slanino kupi v vsaki  
množini po najvišji dnevni ceni L. Komel, Go-  
rica, trg sv. Antona 5.

**Dva dijaka** in enega gospoda sprejemam  
stanovanje in hrano. Gorica, via Formica 3/I.

**Zadruga** v Dobravljah bo prodajala na  
prostovoljni javni dražbi v nedeljo dne 14. t. m.  
ob 15. uri razno kletarsko orodje (sito, sesal-  
ko in dr. ter sejalko). Vinsko posodo pa po do-  
govoru.

**Proda se** hiša z 12.000 metri zemlje ali pa  
tudi posamezne parcele. — Remskar, Sv. Križ  
Cesta 114 (Ajdoščina).

**V vlakcu** na progi Ronki-Trst se je izgubil  
dne 8. septembra ženski površnik. Kdor ga je  
našel, naj sporoči upravi »Novega lista« proti  
nagradi.

**Majhna vila** z zemljiščem in vrtom se od-  
da v najem. Gorica, via Buffolini, prej via  
Campi 20.

**Pohištvo**, dobro ohranjeno kupim. Ponud-  
be na upravo lista.

**Zemljišča** in gozdne parcele prodam iz  
proste roke. Michieli, Razdrto pri Postojni.

**Motor na bencin 16 HP**, ki se da preu-  
rediti z majhnimi stroški v motor na nafto, se  
ugodno proda. »Pekatele«, Villa del Nevoso.

**Išče se** kmečko dekle, pridno in pošteno,  
ki bi se razumelo nekoliko na kuhinjo in go-  
stilno na deželi. Plača po dogovoru. Naslov  
pove uprava lista.

**Ciklamni!** Dospeli so mi gomolji perzijskih  
ciklamnov. — *Just Ušaj, Gorica.*

**Stiskalnico** (prešo) v popolnem stanju  
proda Ludvik Kumar, grajski oskrbnik —  
Kojško.

## NADALJUJE SE VEDNO

### VELIKA RAZPRODAJA

vsega poletnega blaga pri tvrdki

**S. LEVI, Trieste, via S. Lazzaro 9.**

Madapolam	à L 1.80
Platno »Madonna«	à L 2.—
Platno »Irlanda«	à L 2.50
Širting »Milano«	à L 2.50
Širting »Sposa«	à L 2.90
Platno za rjuhe visoko 150 cm	à L 3.90
Dovlas za rjuhe visoko 150 cm	à L 4.40
Dovlas težji	à L 5.80
Svila za perilo	à L 1.90
Svila za obleke	od L 3.30 naprej
Prtenina na meter	à L 4.—
Prtiči	à L 0.90
Brisače platnene na meter	à L 2.90
Popelin za srajce	od L 3.— naprej

Velika izbora perila za neveste

Posteljna pogrinjala . . . od L 11.— naprej  
Cajh za moške hlače . . . od L 6.— naprej  
in vse drugo po zelo nizkih cenah.

Za krojače so posebni popusti.

Pazite na številko!

## POSHNEMALNIKI

### CENE:

za 65 litrov na uro 410'— L.

za 120 litrov na uro 510'— L.

## JUST UŠAJ,

## Gorica,

Piazza della Vittoria 4.

10 LETNO JAMSTVO.

SO NAJBOLJŠI IN KLJUB  
TEMU NAJCENEJŠI